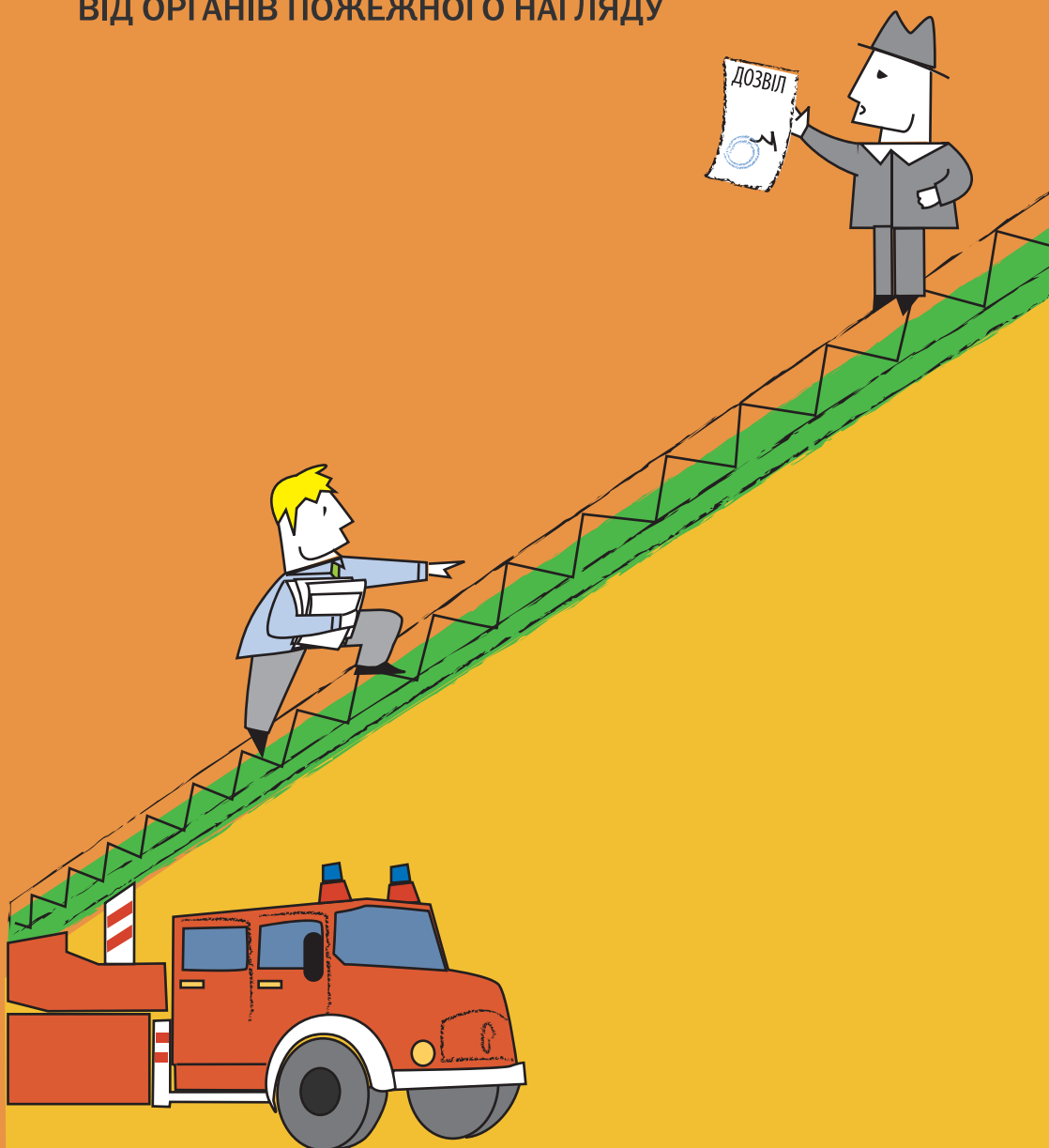

ЯК ОДЕРЖАТИ ДОЗВІЛ ВІД ОРГАНІВ ПОЖЕЖНОГО НАГЛЯДУ

**Як одержати дозвіл
від органів державного пожежного нагляду**

*Видання друге,
оновлене і доповнене*

Київ–2007

Як одержати дозвіл від органів державного пожежного нагляду.
Київ 2007. 112с.

Брошуру підготовано й видано Проектом Міжнародної фінансової корпорації “Ділове середовище та розвиток підприємництва в Україні”.

Погляди, відображені у брошурі, не обов’язково збігаються з думкою Міжнародної фінансової корпорації (IFC), Європейської комісії (ЕС) чи Групи Світового банку (WBG).

Це видання не замінює консультації юриста чи фахівця іншого профілю. Інформація, викладена у брошурі, призначена для загального користування, і ніяка відповідальність не може бути покладена на Міжнародну фінансову корпорацію (IFC), Європейську комісію (ЕС) чи Групу Світового банку (WBG) за будь-які збитки, витрати, заподіяну шкоду, боргові зобов’язання та (або) будь-які інші можливі наслідки, що виникли через опублікування або використання інформації, вміщеної у цій брошурі.

Усі права захищено. Вся інформація та матеріали, використані для підготовки цієї брошури, є власністю й архівом Міжнародної фінансової корпорації (IFC).

Відтворення, копіювання та поширення брошури і (або) її частин у будь-якій формі дозволено з обов’язковим посиланням на цю брошуру.

Проект Міжнародної фінансової корпорації
“Ділове середовище та розвиток підприємництва в Україні”
тел.: (044) 490-64-00
факс: (044) 490-64-20
www.ifc.org/SME_Ukraine

© Міжнародна фінансова корпорація, 2007

Зміст

Вступ	6
Розділ 1. УМОВИ ВИДАЧІ ТА ДІЇ ДОЗВОЛУ	
Одержання дозволу	8
Кому і за яких обставин потрібно одержати дозвіл від органів пожежного нагляду	8
За яких обставин не потрібно отримувати дозвіл	9
Хто може розпочати діяльність за декларацією	10
Які умови застосування декларації для пожежонебезпечних об’єктів	11
Як надавати декларацію	11
Якщо декларацію не зареєстрували	12
Що чекає на підприємство, яке працює без дозволу органів державного пожежного нагляду	13
В яких документах сформульовано вимоги щодо пожежної безпеки	13
Чому варто звернутися до експертів, щоб визначити належні протипожежні заходи.....	16
Що потрібно знати підприємцеві, який укладає договір про оренду	16
Як виглядає процедура отримання дозволу	19
Куди звертатися по інформацію про процедуру та експертизу.....	19
Як здійснюють експертизу протипожежного стану підприємства.....	19
Експертиза — платна чи безоплатна послуга.....	21
Які документи належить подати для отримання дозволу.....	21
Як довго розглядають документи.....	22
Чи потрібно платити за видачу дозволу	22
Коли видається дозвіл	22
Якими можуть бути причини відмови видати дозвіл	22
Як оскаржити рішення про відмову видати дозвіл або про його скасування.....	23
Чи є законною вимога перерахувати кошти на фінансування місцевих пожежних команд.....	23
Чи може інспектор зобов’язати підприємство укласти договір з певною страховою компанією.....	23

Перевірки, що їх здійснюють органи пожежного нагляду	24
Які є види перевірок і як часто їх проводять	24
За яких обставин на підприємстві не проводять перевірки	25
Які документи має показати інспектор перед проведенням перевірки	25
Чи потрібно реєструвати факт перевірки	26
Що робити, якщо інспектор відмовляється показати документи	27
Як вчинити, якщо інспектор не показує документів і наполягає на проведенні перевірки	27
Що інспектор має перевіряти на підприємстві	28
Як належить оформляти результати перевірки	29
Чи можна усунути порушення іншим способом, не вказаним у приписі	30
Які питання потрібно поставити інспекторові, отримавши припис	30
Які санкції можуть бути накладені на підприємство (підприємців)	31
Штрафи	31
Запобіжні заходи	31
Які санкції не має права накладати інспектор	32

Розділ 2. ОСНОВНІ ЗАХОДИ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Основні вимоги	34
Які організаційні заходи з пожежної безпеки є обов'язковими для підприємства	34
Як призначають осіб, відповідальних за пожежну безпеку	35
Які питання пожежної безпеки потрібно задокументувати	35
Які документи з пожежної безпеки належить зберігати на підприємстві	35
Як підготувати інструкції про заходи пожежної безпеки	37
Хто має проходити навчання правилам пожежної безпеки	39
Які позначення належить встановити на підприємстві	39
Якими є вимоги до обладнання місць для куріння	40
Чи можна на підприємстві використовувати побутові електроприлади	40
Протипожежний захист	41
Що таке вогнезахист	41
Які вимоги встановлено до забезпечення евакуації	41
Скільки евакуаційних виходів повинно мати приміщення	42

Якими є вимоги до шляхів евакуації	42
Чи всі підприємства повинні встановлювати пожежну автоматику	44
Що таке первинні засоби гасіння пожежі	44
Скільки вогнегасників повинно мати підприємство	45
Як належить утримувати вогнегасники на підприємстві	45
Де і як розміщують вогнегасники	46
Як переконатися, що придбану продукцію протипожежного призначення сертифіковано й дозволено використовувати	48

ДОДАТКИ

Додаток 1. Закон України “Про пожежну безпеку” (витяги)	50
Додаток 2. “Порядок видачі органами державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень” (витяг)	58
Додаток 3. Зразок заповненої заяви про видачу дозволу	62
Додаток 4. Зразок заповненої декларації відповідності об'єкта (об'єктів) вимогам законодавства з питань пожежної безпеки ...	63
Додаток 5. Постанова про анулювання дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень	66
Додаток 6. Затверджена форма дозволу	68
Додаток 7. Експертний висновок щодо протипожежного стану об'єкта	69
Додаток 8. Зразок наказу про призначення відповідальних за пожежну безпеку	74
Додаток 9. Зразок інструкції про заходи пожежної безпеки у службових приміщеннях (офісі)	76
Додаток 10. Зразок інструкції про заходи пожежної безпеки для підприємства торгівлі (магазину)	79
Додаток 11. План евакуації	82
Додаток 12. Наказ про порядок, за яким працівники підприємства проходять інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки	86
Додаток 13. Тарифи та заява на проведення органом державного пожежного нагляду оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства	90
Додаток 14. Характерні порушення вимог щодо пожежної безпеки	92
Додаток 15. Основні протипожежні вимоги щодо малих архітектурних форм	102
Додаток 16. Правила експлуатації вогнегасників	105
Додаток 17. Телефони для довідок і звернень	109

Вступ

Це видання підготовано Проектом Міжнародної фінансової корпорації “Ділове середовище та розвиток підприємництва в Україні” за фінансової підтримки Європейської комісії.

Мета брошури — допомогти підприємцям одержати найпоширеніший в Україні обов’язковий дозвіл — від органів пожежного нагляду.

Брошура містить докладну інформацію щодо процедури одержання дозволу та основних вимог пожежної безпеки, які є обов’язковими для всіх підприємств. У другому оновленому і доповненому виданні детально розглянуто питання захисту прав підприємців і надано рекомендації, розроблені за допомогою юристів та експертів з пожежної безпеки.

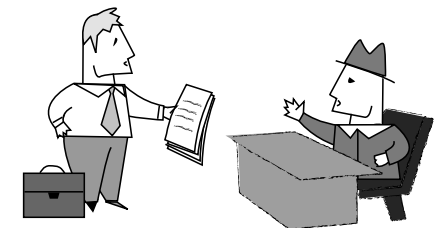
Окрему увагу присвячено новаціям, пов’язаним із набранням чинності Законом “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”. Цей закон, що його розробив Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва за участю Проекту Міжнародної фінансової корпорації “Ділове середовище та розвиток підприємництва в Україні”, спрощує процедури одержання дозволів, зокрема й від органів пожежного нагляду, а також надає більше прав підприємцям для захисту їхніх інтересів.

Текст брошури доповнено ілюстраціями, схемами, посиланнями на корисні інтернет-ресурси, а також додатками, що містять нормативні документи, шаблони інструкцій, зразки наказів, списки типових порушень вимог пожежної безпеки і т. ін. Електронну версію брошури опубліковано на сайтах: www.VlasnaSprava.info, www.firehelp.org.ua.

Фахівці Проекту сподіваються, що це видання допоможе підприємцям сформулювати досить чітке уявлення про вимоги законодавства у сфері пожежної безпеки, заощадити час і кошти на одержання дозволу, а також успішно обстоювати свої права.

УМОВИ ВИДАЧІ ТА ДІЇ ДОЗВОЛУ

1

Ви зареєстрували підприємство або стали підприємцем. Законодавство України вимагає, у більшості випадків, перед початком своєї діяльності або оренди приміщень одержати дозвіл від органів державного пожежного нагляду.

Щоб отримати згаданий дозвіл, вам потрібно вдатися до таких кроків:

- у разі оренди укласти договір про оренду;
- за можливості виконати всі вимоги щодо пожежної безпеки;
- одержати експертний висновок;
- надати органам пожежного нагляду пакет відповідних документів.

Сферу пожежної безпеки регулює значна кількість нормативних документів. Тож підприємцям зазвичай складно самостійно вивчити вимоги пожежної безпеки, процедури експертизи та видачі дозволу, а також одержати чітку інформацію про свої права та обов'язки.

Саме таким питанням присвячено цей розділ. Тут описано, що потрібно зробити, щоб отримати дозвіл, як поводитися під час перевірок пожежного нагляду, а також як захищати свої права в разі виникнення суперечок із цим органом.

ОДЕРЖАННЯ ДОЗВОЛУ

Кому і за яких обставин потрібно одержати дозвіл від органів пожежного нагляду

Дозвіл обов'язково мають отримувати підприємства, котрі:

- починають господарську діяльність (усі нові підприємства,

що належать до категорії вибухопожежонебезпечних¹ чи до об'єктів з масовим перебуванням людей² або містяться на території чи всередині таких об'єктів);

- впроваджують нові технології;
- передають у виробництво зразки нових пожежонебезпечних машин, механізмів, устаткування чи виготовляють пожежонебезпечну продукцію;
- вводять в експлуатацію нові або реконструйовані виробничі, житлові чи інші об'єкти;
- орендують приміщення, за винятком тих випадків, які вказані далі.

За яких обставин не потрібно отримувати дозвіл

Дозволу не вимагають, якщо підприємство:

- вводить в експлуатацію нові та реконструйовані об'єкти, що їх приймає державна комісія;
- орендує приміщення, власник якого вже має дозвіл. **За законодавством³, у разі “надання на підставі договору оренди чи інших договорів у тимчасове користування приміщень та обладнання за умови збереження виду діяльності і стану цих приміщень та обладнання від орендаря або іншого користувача не вимагається одержання документа дозвільного характе-**

¹ Вибухопожежонебезпечний об'єкт — об'єкт, з наявністю приміщень виробничого, складського чи іншого призначення, що за ступенем вибухопожежної небезпеки належить згідно з ОНТП 24-86 до категорії “А” та “Б”.

² Об'єкти з масовим перебуванням людей — будинки дитячих дошкільних, навчальних, культурно-видовищних і культових закладів, закладів дозвілля, лікувально-профілактичних закладів із стаціонарними відділеннями, закладів відпочинку та туризму, будинків-інтернатів загального та спеціального типу, готелів, санаторіїв та криті спортивні споруди, ринки, а також інші аналогічні за призначенням об'єкти з постійним або тимчасовим перебуванням у них від 50 та більше осіб.

³ Таку норму впроваджує Закон “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” (№ 2806-IV від 6 вересня 2005 року), що набрав чинності 6 січня 2006 року.

ру на їх використання (експлуатацію), крім потенційно небезпечних об'єктів⁴ та в разі використання машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки”⁵;

- орендує торговельні місця, кіоски та контейнери, якщо їх розміщено на ринках за схемою, погодженою з органами пожежного нагляду;
- належить до категорії підприємств, на які поширюється декларативний принцип.

Варто знати. З січня 2006 року суттєво спрощений порядок отримання обов'язкового дозволу на початок робіт. Для більшості українських підприємств на заміну складній та тривалій процедурі отримання дозволу з'явилася спрощена процедура – подання декларації відповідності об'єкта вимогам законодавства з питань пожежної безпеки.

Хто може розпочати діяльність за декларацією

Декларативний принцип означає, що підприємства **не одержують дозволів** перед початком своєї діяльності, **а лише повідомляють дозвільний орган** (наразі — орган пожежного нагляду) про те, що їхня матеріально-технічна база відповідає протипожежним вимогам.

Декларативний принцип застосовується у випадках:

- якщо новостворені підприємства, зокрема ті, що розташовані в орендованих приміщеннях, не змінюють виду своєї діяль-

⁴Визначення таких об'єктів вміщено в “Положенні про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів” (документ затверджено наказом МНС України за № 140 від 16 серпня 2005 року): “ [...] об'єкт, на якому можуть використовуватися або виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються небезпечні речовини, біологічні препарати, а також інші об'єкти, що за певних обставин можуть створити реальну загрозу виникнення аварії”.

⁵ “Порядок видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами” (документ затверджено постановою Кабінету Міністрів України за № 1631 від 15 жовтня 2003 року).

ності і стану таких приміщень (крім потенційно небезпечних об'єктів);

- підприємства (об'єкти) не належать до категорії вибухопожежно-небезпечних та об'єктів з масовим перебуванням людей і не розміщуються на території або всередині зазначених об'єктів.

Які умови застосування декларації для пожежонебезпечних об'єктів

Новостворені підприємства, що належать до категорії пожежонебезпечних⁶ об'єктів, можуть започатковувати свою діяльність за декларативним принципом за умови укладання договорів добровільного страхування відповідальності перед третіми особами. Оскільки законодавством не встановлено певних обмежень, підприємство може укласти договір на будь-який термін, будь-яку суму відшкодування, та з будь-якою страховою компанією, яка надає такі послуги. Строк дії страхового полісу, номер та дату його видачі, а також найменування страхової компанії треба обов'язково внести до декларації.

Як надавати декларацію

Підприємство, яке підпадає під вищеозначені випадки, має заповнити декларацію (див. зразок у Додатку 4) та надати або надіслати рекомендованим листом декларацію адміністратору або дозвільному органу (органу державного пожежного нагляду). Декларація повинна бути оформлена та надана (надіслана) у двох примірниках.

Перший примірник декларації зберігатиметься в органі держпожнадзора, а другий наступного робочого дня має бути переданий підприємству або адміністратору, який, у свою чергу, має повідомити підприємство протягом робочого дня.

У декларації, яка повертається до підприємства, має бути відмітка про дату і номер реєстрації, що підтверджуватиме відповідність матеріально-технічної бази підприємства вимогам законодавства.

⁶ Пожежонебезпечний об'єкт — об'єкт з приміщеннями виробничого, складського чи іншого призначення, що за ступенем вибухопожежної небезпеки належить згідно з ОНТП 24-86 до категорії “В”.

Варто знати. Перед тим, як надіслати декларацію, рекомендуємо вам звернутися до послуг відповідних експертів з метою визначення протипожежних вимог, які застосовуються саме до вашого підприємства, та для правильного заповнення декларації. Це важливо, оскільки підприємець несе відповідальність за правильність інформації, наведеної у декларації.

Якщо декларацію не зареєстрували

У разі невідповідності наведеної в декларації інформації вимогам законодавства орган пожежного нагляду не зареєструє декларацію. Протягом наступного робочого дня після її надходження підприємству (або через адміністратора) надається письмова відповідь **з обґрунтуванням відмови у реєстрації** декларації.

Підставою для відмови в реєстрації декларації є:

- відсутність договору страхування цивільної відповідальності перед третіми особами щодо відшкодування наслідків можливої шкоди (для пожежонебезпечних об'єктів),
- зміна функціонального призначення або перепланування об'єктів та приміщень,
- невідповідність інформації, наведеної у декларації, або належність об'єкта до категорії вибухопожежонебезпечного чи з масовим перебуванням людей.

Однак, така відмова у реєстрації не позбавляє підприємство права подати декларацію **повторно** після усунення недоліків, зазначених органом державного пожежного нагляду. Крім того, підприємство може звернутися за отриманням дозволу на початок роботи у загальному порядку.

Варто знати. У разі відмови в реєстрації або за відсутності у підприємства зареєстрованої дозвільним органом декларації відповідності об'єкта вимогам законодавства з питань пожежної безпеки підприємство не має права провадити господарську діяльність.

Що чекає на підприємство, яке працює без дозволу органів державного пожежного нагляду

Згідно зі ст. 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення:

Провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без одержання ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, чи без одержання дозволу, іншого документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом, — тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва і сировини чи без такої.

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за те ж порушення, — тягнуть за собою накладення штрафу від тридцяти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва і сировини чи без такої.

Надання суб'єктом господарювання дозвільному органу або адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства — тягне за собою накладення штрафу від сорока до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

В яких документах сформульовано вимоги щодо пожежної безпеки

Головні вимоги щодо пожежної безпеки на підприємствах містяться в таких законодавчих та нормативних актах:

- Закон України “Про пожежну безпеку” (див. Додаток 1);
- “Правила пожежної безпеки в Україні”;
- “Правила технічного утримування установок пожежної автоматики”;
- “Правила будови електроустановок”;
- “Правила пожежної безпеки на ринках України”;
- “Типове положення про спеціальне навчання, інструктажі та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України”;

Етапи одержання дозволу від органів пожежного нагляду

1

ви хочете відкрити свій бізнес і маєте одержати дозвіл на початок роботи від органів пожежного нагляду

2

з'ясуйте, яким протипожежним вимогам мають відповідати ваші приміщення та види діяльності

3

здійсніть усі протипожежні заходи

4

домовтеся про виконання експертизи в місцевому органі державного пожежного нагляду або з приватним експертом, візьміть зразок заяви на отримання дозволу

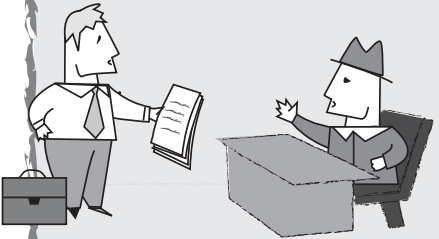
5

фахівець проводить оцінку і дає експертний висновок

6

передайте документи до органу державного пожежного нагляду і перевірте, чи зареєстрували вашу заяву

7

протягом п'яти днів вам мають видати дозвіл, тимчасовий дозвіл або обґрунтоване рішення про відмову

- “Перелік однотипних за призначенням об’єктів, які підлягають обладнанню автоматичними установками пожежогасіння та пожежної сигналізації”;
- ДБН (Державні будівельні норми) В.1.1-7-2002 “Захист від пожежі. Пожежна безпека об’єктів будівництва”;
- ДБН В.2.5.13-98 “Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд”;
- ДБН В.2.2-9-99* “Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди”.

Із вказаними нормативними актами та іншими документами ви можете ознайомитися на сайті www.VlasnaSprava.info у розділі “Дозволи та погодження” (“Пожежний нагляд”). Крім того, щотижня на сайті публікують підсумки моніторингу законодавства у сфері підприємництва.

Детальнішу інформацію про вимоги щодо пожежної безпеки можна одержати в пожежних частинах, а також за такими інтернет-адресами: www.nau.kiev.ua, www.firehelp.org.ua, www.mns.gov.ua, www.document.org.ua, www.liga.kiev.ua.

По довідки та консультації радимо звертатися також за телефонами, вказаними у Додатку 17.

Основні вимоги щодо пожежної безпеки на малих і середніх підприємствах викладено у Розділі 2 цієї брошури.

Чому варто звернутися до експертів, щоб визначити належні протипожежні заходи

Непрофесіоналові дуже важко зорієнтуватися у величезній кількості чинних нормативних вимог у сфері пожежної безпеки. Тож для того, щоб визначити, яких протипожежних заходів вам належить вжити у конкретному приміщенні, варто проконсультуватися або з приватними експертами, або з представниками державного пожежного нагляду.

Що потрібно знати підприємцеві, який укладає договір про оренду

Копія договору про оренду — один з документів, які обов’язково потрібно подати для одержання дозволу у разі оренди приміщень.

В Законі України “Про пожежну безпеку” (стаття 5) визначено, що власники-орендодавці та орендарі мають забезпечувати пожежну безпеку однаковою мірою. Тому, укладаючи договір про оренду, важливо розподілити такі обов’язки між сторонами.

Скажімо, орендодавець вже улаштував у приміщенні загальну систему протипожежного захисту (устаткування автоматичної пожежної сигналізації, гасіння пожежі, димовидалення, сповіщення про пожежу, пожежні кран-комплекти тощо). За вказаних обставин обов’язки щодо утримання такого обладнання доцільно покласти на орендодавця.

У договорі визначить режим роботи орендованих приміщень, порядок доступу до них у неробочий час у разі пожежі або за інших надзвичайних обставин, дії охорони. Окремо опишіть, як орендодавець надаватиме орендареві інформацію про будівельні й технічні характеристики, проектну документацію, відомості про результати перевірок протипожежного стану та інші документи, що їх вимагають органи державного пожежного нагляду. Вкажіть також відповідальність сторін за наслідки можливої пожежі.

Перелічені питання можна викласти й в окремому додатку до договору.

Типові пункти договору про оренду

Обов’язки орендодавця	Обов’язки орендаря
Надати орендареві приміщення, що відповідає основним вимогам пожежної безпеки з огляду на його призначення та умови подальшої експлуатації.	Отримати дозвіл від органів державного пожежного нагляду на оренду приміщення і надати орендодавцеві його копію, якщо закон містить вимогу одержати такий дозвіл ⁷ .

⁷ За Законом України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”, починаючи від 6 січня 2006 року органи пожежної безпеки не вимагають дозволу в орендаря за таких умов: власник приміщення вже одержав такий дозвіл, відтоді не змінилися цільове призначення та стан приміщення, у ньому не використовують машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки.

Забезпечити утримання у працездатному стані та технічне обслуговування систем протипожежного захисту (автоматичної пожежної сигналізації, автоматичних установок пожежогасіння, димовидалення, сповіщення про пожежу тощо).	Придбати та встановити в приміщенні первинні засоби гасіння пожежі, знаки пожежної безпеки.
Надавати орендареві (на його вимогу) проектну, технічну документацію на будівлі (зокрема на інженерні мережі), де є орендовані приміщення.	Підготувати й надавати орендодавцеві (на його вимогу) документацію щодо забезпечення пожежної безпеки в орендованих приміщеннях.
Забезпечити виведення сигналу від приймально-контрольних приладів установок автоматичної пожежної сигналізації орендованих приміщень на пульт централізованого спостереження пожежної охорони.	Встановити й підтримувати в орендованих приміщеннях належний протипожежний режим, дотримувати встановлених вимог щодо пожежної безпеки.
Інформувати орендаря про терміни перевірок протипожежного стану, що їх проводять органи державного пожежного нагляду.	Для попередження пожеж забезпечувати огляд орендованих приміщень перед тим, як їх зачиняти по закінченні робочого дня.
Відповідальність орендодавця	Відповідальність орендаря
Орендодавець несе відповідальність за невиконання своїх обов'язків (визначених у договорі) щодо забезпечення пожежної безпеки та відповідальність за наслідки пожежі, яка виникла з його вини і заподіяла будь-яку шкоду орендареві.	Орендар несе відповідальність за невиконання своїх обов'язків (визначених у договорі) щодо забезпечення пожежної безпеки та відповідальність за наслідки пожежі, яка виникла з його вини і заподіяла будь-яку шкоду орендодавцеві.

У договорі варто вказати, що сторони керуються нормою статті 36 Закону України “Про пожежну безпеку”, у якій зазначено: “Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані відшкодувати збитки, завдані у зв'язку з порушенням ними протипожежних вимог, відповідно до чинного законодавства”.

Як виглядає процедура отримання дозволу

Порядок, за яким органи державного пожежного нагляду видають дозвіл на початок роботи підприємств та оренду приміщень, затверджено постановою Кабінету Міністрів України за № 150 від 14 лютого 2001 року (нормативний акт з питань пожежної безпеки — НАПБ Б.07.012-2001; див. Додаток 2). В усій процедурі можна виокремити три етапи:

- 1) збирання інформації, з'ясування існуючих вимог пожежної безпеки та підготовка до експертизи;
- 2) здійснення експертизи протипожежного стану об'єкту;
- 3) подання документів і одержання дозволу.

Куди звертатися по інформацію про процедуру та експертизу

По довідкову інформацію звертайтеся до пожежної інспекції району, в якому зареєстроване ваше підприємство, або в райраду до адміністратора⁸ дозвільного офісу. З'ясуйте, хто і коли міг би провести експертизу (оцінку) протипожежного стану вашого підприємства (приміщення). Візьміть бланк заяви на одержання дозволу (див. зразок заповненої заяви у Додатку 3). Заздалегідь (перед тим, як орендувати вибране приміщення) проконсультуйтеся з фахівцем з питань пожежної безпеки — державним службовцем або приватним експертом — щодо того, як потрібно обладнати приміщення і які документи підготувати до експертизи.

Як здійснюють експертизу протипожежного стану підприємства

Для проведення експертизи (оцінки) протипожежного стану вашого підприємства, об'єкта чи приміщення зверніться до фахівця. Оцінку може провести інспектор з державного пожежного нагляду⁹ або юридична особа чи фізична особа (експерт), яка одержала спеціальну ліцензію.

⁸ Як визначено в Законі “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”, адміністратор — це посадова особа міської ради, районної та районної у містах Києві і Севастополі державних адміністрацій. Головна функція адміністратора — організувати видачу дозвільних документів і забезпечувати взаємодію місцевих дозвільних органів. Посаду передбачено запровадити в першому півріччі 2006 року.

⁹ Див. заяву на проведення експертизи у Додатку 13.

Експерт перевіряє, чи відповідають приміщення та технологічні процеси виробництва нормам пожежної безпеки і чи здійснено належні заходи для гарантування безпеки людей та гасіння пожежі в разі її виникнення (докладніше про вимоги щодо пожежної безпеки див. у Розділі 2 цієї брошури). По закінченні цієї роботи експерт, зокрема, визначить:

- чи можна розмістити в будівлі об'єкт, що потребує дозволу (з огляду на характеристики пожежної небезпеки самого об'єкта, його призначення, ступінь вогнестійкості, кількість поверхів у будівлі);
- чи підготовано на підприємстві належну організаційну документацію (детальніше див. Розділ 2), чи встановлено там протипожежний режим;
- чи справними є системи пожежної автоматики (гасіння пожежі, сигналізації, димовидалення, сповіщення тощо), чи укладені договори на їх технічне обслуговування;
- чи виведено сигнал пожежної сигналізації на пульт централізованого спостереження пожежної охорони (якщо це технічно можливо);
- чи правильно улаштовано місця для електроустаткування, виробничого та інженерного обладнання, систем опалення та вентиляції;
- чи забезпечено евакуацію та захист людей у разі пожежі;
- чи забезпечено вогнезахист дерев'яних конструкцій;
- чи здійснено заходи щодо локалізації пожежі (відокремлення різних приміщень одне від одного будівельними конструкціями певної вогнестійкості, наявність пожежних відсіків, протипожежних перешкод, протипожежних розривів);
- чи забезпечено протипожежне водопостачання;
- чи вистачає на об'єкті первинних засобів гасіння пожежі, чи дотримано правил їх експлуатації.

За результатами експертизи складають висновок (див. зразок у Додатку 7), що є підставою для видачі дозволу. Висновок є чинним протягом трьох місяців з дня проведення експертизи.

Варто знати. Експертизу, яку безпосередньо проводив державний пожежний нагляд, прирівнюють до планової перевірки. Таким чином, наступна планова перевірка протипожежного стану має здійснюватися у встановлені терміни (для об'єктів I групи – через 1 рік, II групи – через 3 роки, III групи – через 5 років).

Експертиза — платна чи безоплатна послуга

За законодавством, державна експертиза протипожежного стану є платною послугою. Тарифи за таку експертизу затверджені Постановою КМУ №774 від 31 травня 2006 р.

Загальна вартість експертизи залежатиме від площі, складності, місця розташування об'єкта та терміновості виконання роботи. Наприклад, за оцінку протипожежного стану об'єкта площею 50–100 м² у 2007 році київські підприємці сплачували 100–300 грн.

Які документи належить подати для отримання дозволу

Для одержання дозволу до органу пожежного нагляду або адміністраторові потрібно подати такі документи:

- заяву (див. Додаток 3);
- матеріали оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення;
- копію договору про оренду (у разі оренди);
- копію договору страхування цивільної відповідальності перед третіми особами стосовно відшкодувань наслідків можливої шкоди.

Варто знати. Подані документи орган державного пожежного нагляду або адміністратор мусить зареєструвати в спеціальному журналі, форму якого затвердило МНС України. Обов'язково простежте за тим, щоб зафіксували дату надходження ваших документів. За законодавством, рішення про видачу дозволу або про відмову має бути прийняте протягом п'яти робочих днів від дня одержання документів. Якщо вашої заяви не зареєструють, то в разі порушення термінів, визначених для ухвалення рішення, ви не зможете довести такий факт.

Як довго розглядають документи

Рішення про видачу дозволу або про відмову у його видачі орган пожежного нагляду ухвалює протягом п'яти робочих днів відтоді, як подано документи.

Чи потрібно платити за видачу дозволу

Орган пожежного нагляду або адміністратор видає дозвіл безоплатно.

Коли видається дозвіл

Дозвіл видається за відсутності фактів порушення правил пожежної безпеки.

У разі виявлення фактів порушення правил пожежної безпеки (крім порушення правил пожежної безпеки, що може призвести до виникнення пожежі або перешкод при її гасінні та евакуації людей) дозвіл видається за умови подання суб'єктом господарської діяльності:

- договору страхування цивільної відповідальності перед третіми особами стосовно відшкодування наслідків можливої шкоди на період до усунення порушень правил пожежної безпеки;
- плану заходів щодо усунення таких порушень з конкретними термінами виконання.

Якими можуть бути причини відмови видати дозвіл

Причиною відмови видати дозвіл є порушення правил пожежної безпеки, які здатні призвести до таких наслідків:

- до виникнення пожежі;
- до створення перешкод гасінню пожежі та евакуації людей.

Якщо в ході перевірки протипожежного стану об'єкта (вже після отримання дозволу) виявлено факти порушення правил пожежної безпеки, що можуть призвести до виникнення пожежі або перешкод при її гасінні та евакуації людей, органом державного пожежного нагляду, який його видав, здійснюється анулювання дозволу відповідною постановою.

Як оскаржити рішення про відмову видати дозвіл або про його скасування

Власник (орендар) може оскаржити рішення про відмову у видачі дозволу або його анулювання до вищестоящого органу державного пожежного нагляду або арбітражного суду (суду).

Варто знати. Одержавши відмову у видачі дозволу, перевірте, чи є така відмова в належний спосіб вмотивована. Рішення про відмову ви можете оскаржити в суді, однак спершу варто оцінити свої шанси виграти справу, спираючись на мотивацію відмови.

Чи є законною вимога перерахувати кошти на фінансування місцевих пожежних команд

Вимога перерахувати три відсотки від вартості будівельних робіт на фінансування місцевих пожежних команд стосується тільки сільської місцевості. У статті 27 Закону “Про пожежну безпеку” зазначено: “Фінансування та матеріально-технічне забезпечення місцевих пожежних команд здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету, коштів, які відраховуються підприємствами, установами та організаціями, розташованими на території району, в розмірі 0,1 відсотка від основних та оборотних коштів і трьох відсотків коштів, що виділяються на нове будівництво, відрахувань від платежів з майнових видів страхування на фінансування запобіжних заходів, а також за рахунок пожертвувань юридичних і фізичних осіб”.

Деякі органи влади у містах видали розпорядження, в яких йдеться про згадані відрахування. Однак ті документи мають рекомендаційний характер і не є обов'язковими для виконання.

Чи може інспектор зобов'язати підприємство укласти договір з певною страховою компанією

Інспектор не має права зобов'язати підприємця укласти договір страхування з певною компанією: це суперечить Конституції України та Законі “Про пожежну безпеку”. За законом, власник є єдиним розпорядником своїх коштів і сам вибирає підрядника для виконання робіт чи надання послуг.

ПЕРЕВІРКИ, ЩО ЇХ ЗДІЙСНЮЮТЬ ОРГАНИ ПОЖЕЖНОГО НАГЛЯДУ

У Законі України “Про пожежну безпеку” передбачено, що інспектор з пожежного нагляду може перевірити будь-який об’єкт у будь-який час за присутності власника або його представника.

Які є види перевірок і як часто їх проводять

Перевірки протипожежного стану (пожежно-технічні обстеження) проводять задля того, щоб контролювати дотримання вимог пожежної безпеки.

Періодичність планового пожежно-технічного обстеження

Група	Види об’єктів	Періодичність планового пожежно-технічного обстеження
Перша	<ul style="list-style-type: none"> промислові та складські об’єкти категорії “А” і “Б” за вибухопожежною небезпекою; об’єкти категорії “В” з площею понад 500 м²; об’єкти, на яких масово перебувають люди, та висотні будинки; інші об’єкти, визначені наказом керівника територіального органу державного пожежного нагляду. 	Раз на рік
Друга	<ul style="list-style-type: none"> об’єкти категорії “В” з площею менше 500 м²; фермерські господарства та сільськогосподарські підприємства, в яких використовують найманих працівників; будівлі підвищеної поверховості; підприємства побутового обслуговування. 	Раз на три роки
Третя	<ul style="list-style-type: none"> державні, відомчі, кооперативні житлові будинки; дачні, садівні, гаражні кооперативи; інші малі архітектурні форми. 	Раз на п’ять років

Перевірки можуть бути плановими і позаплановими (цільовими). **Плановим** обстеженням та перевіркам підлягають усі підприємства, установи та організації. Періодичність таких перевірок залежить від того, до якої групи об’єктів належить підприємство.

Позапланові перевірки проводять переважно для того, щоб контролювати виконання приписів органів державного пожежного нагляду.

Варто знати. Позапланових перевірок не проводять, якщо підприємство уклало зі страховою компанією договір страхування цивільної відповідальності перед третіми особами стосовно відшкодування наслідків можливої шкоди.

Закон вимагає проводити перевірки за присутності керівника (власника) підприємства або його уповноваженого представника, які повинні бути завчасно повідомлені про дату перевірки.

За яких обставин на підприємстві не проводять перевірки

Інспектор не має права планово перевіряти підприємство в поточному році за таких обставин:

- плану перевірку цього року вже здійснили;
- цього року органи пожежного нагляду вже провели експертизу об’єкту.

Позапланова перевірка суб’єктів підприємницької діяльності не проводиться, якщо підприємство уклало договір страхування цивільної відповідальності перед третіми особами про компенсацію наслідків можливої шкоди. В такому разі шкоду, заподіяну третім особам через недотримання на підприємстві вимог щодо пожежної безпеки, повністю компенсує страхова компанія¹⁰.

Які документи має показати інспектор перед проведенням перевірки

По-перше, попросить, щоб інспектор показав припис та службове посвідчення. Перепишіть дані з цього документа: прізвище, ім’я

¹⁰ Указ Президента України “Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності” від 23.07.1998 р. № 817/98.

та по батькові інспектора, назву його посади та органу, що видав посвідчення, номер посвідчення.

Варто знати. Державний інспектор не має права відмовити вам у проханні показати своє службове посвідчення та припис.

По-друге, з'ясуйте, якого виду перевірку намагається здійснити інспектор.

Варто знати. Про планову перевірку вам мали повідомити завчасно. Заздалегідь не одержавши повідомлення, ви маєте право відмовити у проведенні перевірки.

Підставою для планової перевірки є припис на право перевірки за підписом керівника (заступника керівника) органа пожежного нагляду. Отже перевірка може здійснюватися тільки тими інспекторами, які вказані у приписі.

По-третє, попросіть, щоб інспектор показав вам припис — документ, на підставі якого він проводить перевірку.

Варто знати. Припис має бути оформлений на бланку, засвідченому підписом керівника органа пожежного нагляду, та печаткою.

Чи потрібно реєструвати факт перевірки

Рекомендуємо попросити інспектора внести відповідний запис до журналу реєстрації перевірок. Цей журнал можна придбати в органах податкової адміністрації. Завдяки такому запису ви матимете документальні свідчення про кількість і тривалість перевірок (планових, позапланових тощо), а це допоможе запобігати несанкціонованим перевіркам і захищати інтереси підприємства в суді у разі виникнення спірних ситуацій.

Що робити, якщо інспектор відмовляється показати документи

Припустимо, інспектор відмовляється показати припис. У такому разі чемно нагадайте йому про те, що за статтею 31 Закону “Про інформацію” громадяни мають право “знати у період збирання інформації, які відомості про них і з якою метою збираються, як, ким і з якою метою вони використовуються”.

Відмову в доступі до такої інформації або її приховування можна оскаржити в суді. Що більше, за порушення норм згаданого закону передбачено накладення штрафу обсягом від 15 до 25 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто від 255 до 425 грн.

Якщо інспектор далі ігнорує ваше прохання, радимо залучити до розмови адвоката і свідків, щоб у разі оскарження в суді надати підтвердження неправомірності дій інспектора.

Як вчинити, якщо інспектор не показує документів і наполягає на проведенні перевірки

У тому разі, якщо всі можливості мирного врегулювання конфлікту вичерпано, можна викликати міліцію. До приїзду міліціонерів напишіть заяву про правопорушення, яке містить ознаки злочину (наприклад, протидія законній господарській діяльності, незаконне проникнення у приміщення, перевищення влади чи службових повноважень).

Один примірник заяви вручіть інспекторові, а інший — представникам правоохоронних органів.

Ви можете також написати скаргу на неправомірні дії інспектора й подати її прокуророві, керівництву інспектора та (або) до суду. Скарга має складатися з вступу (виклад суті справи), мотивувальної частини (перелік норм закону, що їх порушив інспектор), ваших вимог (припинення неправомірних дій) і доказів (покази свідків, копія припису на проведення перевірки без належного обґрунтування і т. ін.).

Що інспектор має перевіряти на підприємстві

Під час перевірок аналізується протипожежний стан об'єкта та ступінь виконання раніше запропонованих протипожежних заходів. За всіма невиконаними заходами припису (постанови) та виявленими порушеннями державний інспектор повинен вжити заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності та (або) припинення експлуатації об'єктів, будівель, споруд, приміщень, ділянок електромережі, агрегатів тощо, відповідно до чинного законодавства.

Під час перевірок об'єктів перевіряється наявність актів прийняття в експлуатацію засобів протипожежного захисту, наявність договорів на технічне обслуговування, засобів протипожежного захисту та виведення сигналів на пульти спостереження, наявність сертифіката відповідності (свідоцтва про визнання) на продукцію протипожежного призначення, або їх копій, що виконані на захищених бланках суворої звітності встановленого зразка.

При перевірках огляду підлягають територія об'єкта, будинки, споруди, установки та обладнання, в тому числі й ті, що знаходяться у стадії будівництва, продукція, що виробляється або реалізується, стан під'їзних шляхів, забезпеченість і технічний стан пожежної техніки, наявність і працездатність автоматичних установок пожежогашіння і пожежної сигналізації, засобів зв'язку, стан і надійність функціонування зовнішнього і внутрішнього протипожежного водопостачання тощо. Крім цього, перевіряється наявність об'єктів (приміщень), які здаються в оренду, та укладення відповідних договорів оренди (у частині, що стосується відповідальності за забезпечення пожежної безпеки об'єкта (приміщення), а також наявність на орендованих об'єктах (приміщеннях) дозволів на початок роботи.

Під час перевірок аналізується діяльність адміністрації щодо забезпечення пожежної безпеки об'єкта: наявність наказів, розпоряджень та інструкцій з питань пожежної безпеки; виділення асигнувань на протипожежні заходи та придбання протипожежного обладнання; включення протипожежних заходів у виробничо-фінансові плани; дотримання правил проведення вогневих робіт;

організація роботи пожежно-технічної комісії; наявність відповідних сертифікатів на обладнання і устаткування та документів, що підтверджують показники пожежної небезпеки застосованих речовин та матеріалів у виробництві або будівництві; функціонування відомчої пожежної охорони і добровільної пожежної дружини (команди) та якість профілактичної роботи, яка ними проводиться; порядок організації і якість проведення протипожежного інструктажу та занять за програмою пожежно-технічного мінімуму з робітниками і службовцями; знання робітниками об'єкта питань пожежної безпеки, обов'язків на випадок виникнення пожежі; організація навчання і перевірки знань з питань пожежної безпеки посадових осіб; наявність обліку пожеж і реагування на них адміністрації об'єкта; придатність будівель, споруд, приміщень, обладнання, машин, агрегатів тощо шляхом візуального огляду, інструментальних вимірів та лабораторних визначень, а також інші питання.

Як належить оформляти результати перевірки

Заходи щодо усунення недоліків у діяльності адміністрації щодо забезпечення пожежної безпеки об'єктів, що перевіряються, відображаються в приписі. При необхідності складається довідка у двох примірниках, один з яких вручається керівнику об'єкта, другий — зберігається в наглядовій справі.

За наслідками планових перевірок керівникам підприємств, установ, організацій і громадянам даються письмові приписи на усунення порушень вимог пожежної безпеки. Припис має два розділи. До першого розділу включаються невиконані заходи попереднього припису із зазначенням минулих термінів їх виконання, а до другого — нові запропоновані заходи і терміни їх виконання.

Припис складається не менше як у 2 примірниках: 1-ий — не пізніше 5-ти робочих днів після закінчення обстеження вручається керівнику об'єкта для виконання, а 2-й з підписом керівника щодо погоджених термінів та одержання залишається в органі держпож-нагляду для здійснення контролю. У разі неможливості вручення керівнику об'єкта припису, останній направляється рекомендо-

ваним листом з повідомленням, про що у копії проставляється відповідний вихідний номер і дата направлення, або здається в канцелярію об'єкта з відповідною відміткою на копії вхідного номеру та дати.

Припис держпожнадзора підписують державні інспектори, які проводили обстеження. Він зберігається в наглядовій справі до повного його виконання, але не менше 5 років.

Варто знати.

- Запропоновані приписами заходи повинні обґрунтуватися вимогами нормативних актів та обговорюватись з керівниками об'єктів із встановленням термінів їх виконання.
- Протипожежні вимоги до орендованих будинків, споруд і приміщень пропонуються сторонам згідно зі статтею 5 Закону України “Про пожежну безпеку” і договором оренди.
- Приписи можуть бути оскаржені до вищого органу чи посадової особи держпожнадзора в 10-денний термін з дня їх вручення.

Чи можна усунути порушення іншим способом, не вказаним у приписі

Виявивши порушення, інспектор вказує у приписі не самі порушення, а заходи щодо їх усунення. Така практика є виправданою, бо чимало керівників підприємств не знають, які протипожежні заходи належить здійснити за конкретних обставин. Оскільки інспектор вказує у приписі лише один спосіб усунути порушення, який не завжди є оптимальним, радимо з'ясувати, чи існують альтернативні варіанти розв'язання проблеми.

Які питання потрібно поставити інспекторові, отримавши припис

Керівник, котрий одержав припис, має з'ясувати такі питання:

- сутність кожного порушення;
- вимоги якого конкретно нормативного акта з пожежної безпеки порушено, чи є цей акт чинним і чи поширюється він на обстежене приміщення;

- чи впливає виявлене порушення на безпеку евакуації людей у разі пожежі;
- чи можна виявлене порушення кваліфікувати як адміністративне правопорушення;
- які заходи допоможуть усунути порушення;
- якими є вимоги щодо термінів усунення виявлених порушень.

Такий аналіз ситуації дає змогу виявити найважливіші порушення і вибрати оптимальний спосіб їх усунення. У разі незгоди з викладеними у приписі рекомендаціями, ви можете їх оскаржити.

Які санкції можуть бути накладені на підприємство (підприємців)

Як зазначено раніше, за результатами перевірки інспектор складає припис та протокол (якщо були виявлені порушення). На підставі цього протоколу керівництво органу державного пожежного нагляду приймає рішення, які заходи застосувати щодо порушників: адміністративне стягнення (штраф) або запобіжні заходи.

Штрафи

Постанову про адміністративне стягнення можна оскаржити протягом 10 днів у вищому органі пожежного нагляду або протягом місяця — в суді. Вищий орган (посадова особа) державного пожежного нагляду мусить перевірити законність та обґрунтованість винесеної постанови протягом 30 днів і ухвалити відповідне рішення.

Якщо ви не погоджуєтесь з ухваленим рішенням, можете оскаржити його протягом місяця після ухвалення.

Запобіжні заходи

Постанову про вжиття запобіжних заходів (наприклад, про тимчасове зупинення роботи підприємства або окремої дільниці) можна оскаржити у вищому органі або в посадової особи органу пожежного нагляду протягом п'яти робочих днів від дня одержання постанови.

Варто знати. Подання скарги не скасовує дії самої постанови аж до того моменту, коли суд ухвалить відповідне рішення.

Які санкції не має права накладати інспектор

Протягом перевірки об'єкта або підприємства інспектор не має права:

- самостійно виносити постанови про накладання адміністративних стягнень за порушення вимог правил пожежної безпеки, невиконання приписів або постанов посадових осіб органів державного пожежного нагляду;
- застосовувати запобіжні заходи реагування: зокрема, призупиняти експлуатацію приміщень, окремих ділянок тощо, якщо це призведе до зупинення роботи підприємства;
- видавати дозволи на початок роботи підприємства та оренду приміщень, оскільки ці повноваження покладені виключно на начальників районних управлінь та їх заступників з наглядово-профілактичної діяльності.

По кожному об'єкту ведеться окрема наглядова справа, в якій зберігаються документи і матеріали листування з питань пожежної безпеки, в тому числі матеріали перевірок та експертиз протипожежного стану орендованих будівель та приміщень, які розміщені на об'єкті, а також копії дозволів на їх оренду та інші, що характеризують стан протипожежного захисту об'єкта.

Керівник органу держпожнадзора зобов'язаний не менше одного разу на рік переглядати наглядові справи на об'єкти, які були перевірені протягом року, та робити письмові відмітки щодо її ведення і якості нагляду.

ОСНОВНІ ЗАХОДИ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2

ОСНОВНІ ВИМОГИ

Головною умовою одержання дозволу від органів пожежного нагляду є виконання необхідних вимог пожежної безпеки. Навіть якщо ваше підприємство належить до тієї групи, на яку поширюється декларативний принцип, усі протипожежні заходи, що вимагаються, мають бути обов'язковими для виконання.

Цей розділ присвячено найважливішим організаційним та інженерно-технічним заходам щодо забезпечення пожежної безпеки на підприємстві.

Які організаційні заходи з пожежної безпеки є обов'язковими для підприємства

Для підтримання пожежної безпеки кожне підприємство має здійснити комплекс обов'язкових організаційних заходів, перелічених у "Правилах пожежної безпеки в Україні", а саме:

- визначити обов'язки посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки;
- призначити відповідальних за пожежну безпеку окремих будівель, споруд, приміщень, дільниць, технологічного та інженерного устаткування, а також за утримання і експлуатацію технічних засобів протипожежного захисту;
- запровадити відповідний протипожежний режим;
- підготувати й затвердити загальнооб'єктову інструкцію про заходи пожежної безпеки й відповідні інструкції для всіх вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень, а також ознайомити з тими інструкціями всіх працівників;
- скласти плани (схеми) евакуації людей у разі пожежі;
- затвердити порядок (систему) сповіщення людей про пожежу, ознайомити з ним усіх працівників;
- визначити категорії будівель і приміщень за вибухопожежною та пожежною небезпекою відповідно до вимог чинних нормативних документів, а також визначити класи зон за "Правилами будови електроустановок";

- встановити на території, у будівлях та приміщеннях відповідні знаки пожежної безпеки, таблички з вказівкою номеру телефону та порядку виклику пожежної охорони.

Окрему увагу присвячують спеціальним заходам, що запобігають пожежам від теплового прояву електричного струму.

Як призначають осіб, відповідальних за пожежну безпеку

Відповідальних за пожежну безпеку керівник підприємства призначає своїм наказом (зразок див. у Додатку 8).

Які питання пожежної безпеки потрібно задокументувати

Внутрішню документацію, що встановлює протипожежний режим на підприємстві, готують відповідальні за пожежну безпеку і затверджує керівник підприємства. Документи належить зберігати в спеціальній папці з питань пожежної безпеки. У документах потрібно визначити, зокрема, таке:

- правила використання електронагрівальних побутових приладів, застосування відкритого вогню, виконання тимчасових пожежонебезпечних робіт;
- місце для куріння;
- порядок, за яким треба оглядати й замикати приміщення по закінченні роботи;
- порядок обслуговування технічних засобів протипожежного захисту (вогнегасників, устаткування пожежної сигналізації, автоматичного гасіння пожежі, димовидалення тощо);
- відповідальних осіб, які мають проводити для персоналу спеціальне навчання та інструктаж з пожежної безпеки, і періодичність таких заходів;
- дії, до яких мають вдаватися працівники в разі виникнення пожежі.

Які документи з пожежної безпеки належить зберігати на підприємстві

Список документів для різних підприємств може бути різним. Головні документи, що їх вимагають органи пожежного нагляду, такі:

- наказ (накази) про призначення відповідальних за пожежну безпеку окремих будівель, споруд, приміщень і т. ін.;
- наказ (відповідне положення) про порядок, за яким з працівниками належить проводити спеціальне навчання та інструктажі, перевіряти знання працівників з питань пожежної безпеки;
- програма для проведення вступного протипожежного інструктажу;
- програма для проведення первинного протипожежного інструктажу;
- перелік питань, за якими потрібно перевіряти знання після первинного, повторного та позапланового протипожежних інструктажів;
- журнал реєстрації інструктажів з питань пожежної безпеки;
- експертний висновок (експертні висновки) щодо правильності та повноти дотримання протипожежних вимог у проектно-кошторисній документації на будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення об'єктів виробничого та іншого призначення, впровадження нових технологій;
- дозвіл (дозволи) на початок роботи, введення в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів, на впровадження нових технологій, запуск у виробництво нових пожежонебезпечних машин, устаткування та продукції, на оренду будь-яких приміщень, будівель та споруд або підтвердження поштового відправлення декларації та копія самої декларації;
- сертифікат (сертифікати) відповідності на усі види пожежної техніки та протипожежного устаткування;
- перелік обов'язків посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки;
- накази, розпорядження, інструкції, що встановлюють відповідний протипожежний режим;
- загальнооб'єктова інструкція про заходи пожежної безпеки;
- інструкції про заходи пожежної безпеки для всіх вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень (дільниць, цехів, складів, майстерень, лабораторій тощо);

- плани (схеми) евакуації людей у разі пожежі;
- інструкція для працівників охорони (охоронців, вахтерів, вартових та ін.);
- складений спеціально для працівників охорони список посадових осіб підприємства з їхніми домашніми адресами, номерами службового та домашнього телефонів;
- графіки та протоколи замірювань опору ізоляції електричних мереж та електроустаткування;
- документація, перелік якої вміщено в “Правилах технічного утримування установок пожежної автоматики”;
- регламенти технічного обслуговування вогнегасників, систем пожежної автоматики та сповіщення про пожежу.

У папці з питань пожежної безпеки також потрібно зберігати документи щодо добровільних пожежних дружин, пожежно-технічних комісій та експлуатації систем пожежної автоматики (якщо вони є на підприємстві).

Варто знати. Якщо приміщення, в якому працює ваше підприємство, налічує два або більше поверхів і якщо в ньому одночасно перебувають понад 25 осіб, то на помітних місцях потрібно вивісити плани (схеми) евакуації людей у разі пожежі. Працівник, що підготував план евакуації, має його підписати, а керівник підприємства — затвердити (див. Додаток 11).

Як підготувати інструкції про заходи пожежної безпеки

Кожне підприємство мусить мати загальну (загальнооб'єктову) інструкцію й інструкції для всіх вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень (дільниць, цехів, складів, майстерень, лабораторій тощо). З тими інструкціями потрібно детально ознайомити всіх працівників під час протипожежних інструктажів, проходження пожежно-технічного мінімуму, виробничого навчання. Інструкції належить вивісити на помітних місцях.

Зразки інструкцій про заходи пожежної безпеки у службових приміщеннях та на торговельному підприємстві наведено в Додатках 9 і 10. Кожну інструкцію потрібно реєструвати у відповідному журналі (форму журналу див. на с. 38).

№ з/п	Дата реєстрації	Дата затвердження інструкції і її впровадження	Назва інструкції	Код або номер інструкції	Плановий термін перегляду інструкції	Посада, прізвище, ініціали особи, яка провела реєстрацію	Підпис особи, яка провела реєстрацію
1	2	3	4	5	6	7	8

**Форма журналу реєстрації інструкцій
про заходи пожежної безпеки**

№ з/п	Дата	Вид інструктажу (вступний, первинний, повторний, позаплановий), назва та номер інструкції, щодо якої отримано інструктаж	Прізвище, ім'я та по батькові особи, яку інструктують	Професія (посада) особи, яку інструктують (для вступного інструктажу — назва підрозділу, куди скеровують особу)	Прізвище, ініціали, посада особи, яка інструктує	Підпис особи, яку інструктують	Підпис особи, яка інструктує	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9

**Форма журналу реєстрації інструктажів
про заходи пожежної безпеки**

Хто має проходити навчання правилам пожежної безпеки

Усі працівники підприємства мають проходити інструктажі з питань пожежної безпеки. Кожний протипожежний інструктаж, крім цільового (перед проведенням тимчасових вогневих робіт), потрібно реєструвати у спеціальному журналі (форму журналу див. на с. 38).

Порядок, за яким проводять спеціальне навчання, інструктажі та перевірку знань працівників підприємства, керівник визначає у наказі або затверджує у відповідному положенні (зразок див. у Додатку 12).

Які позначення належить встановити на підприємстві

Для всіх будівель, приміщень виробничого та складського призначення і лабораторій належить визначити категорію щодо вибухопожежної та пожежної небезпеки¹¹, а також клас зони за "Правилами будови електроустановок" (ПБЕ).

Категорію та клас зони вказують на вхідних дверях до приміщення, а також на межах зон — усередині приміщень та ззовні.

Зразок таблички з вказівкою категорії приміщення та класу зони

Крім того, усередині будівлі на помітних місцях біля телефонів розміщують таблички з вказівкою номеру телефону пожежної охорони.

Спеціальні знаки мають вказувати, де встановлено вогнегасники. Ті знаки вивішують на помітних місцях на висоті 2,0–2,5 м від рівня підлоги всередині та ззовні приміщення.

¹¹ Категорію приміщення визначають за ОНТП 24-86. Найнебезпечнішими вважають об'єкти категорії "А", найменшу небезпеку становлять об'єкти категорії "Д".

Варто знати. Неодмінна умова дотримання вимог і правил пожежної безпеки — це встановлення у приміщеннях, будівлях, спорудах знаків пожежної безпеки, що відповідають ГОСТ 12.4.026-76* “Кольори сигнальні та знаки безпеки”. Такі позначки мають попереджати працівників про можливу небезпеку, надавати потрібну інформацію щодо дій у разі виникнення пожежі тощо.

Перелік і зображення знаків пожежної безпеки розміщено на сайті: www.VlasnaSprava.info, у розділі “Дозволи та погодження”, звідки ви можете їх видрукувати, щоб згодом встановити у відповідних місцях.

Якими є вимоги до обладнання місць для куріння

На території тих об'єктів, де дозволено курити, адміністрація має визначити й обладнати спеціальне місце для куріння. Там встановлюють відповідний знак або напис та урну чи попільничку з негорючих матеріалів. Однак треба пам'ятати, що на деяких об'єктах курити заборонено. До них належать такі:

- об'єкти (їхня територія та приміщення) з видобутку, переробки та зберігання легкозаймистих речовин, горючих матеріалів і горючих газів, з виробництва вибухових речовин;
- будівлі, в яких є вибухопожежонебезпечні приміщення (дільниці), торговельні підприємства, склади та бази.

Чи можна на підприємстві

використовувати побутові електроприлади

Згаданими приладами можна користуватися лише в тих зонах, котрі не є пожежо- та вибухонебезпечними, за таких умов:

- для використання електричних чайників, кип'ятильників і т. ін. у наказі керівника визначено спеціальні приміщення;
- ті прилади є технічно справними, їх встановлено на негорючій основі (підставці);
- поруч вивішено табличку “Виходячи, вимкніть!”;
- відповідні протипожежні вимоги щодо експлуатації таких приладів викладено в інструкції щодо забезпечення пожежної безпеки, з інструкцією ознайомлено персонал.

ПРОТИПОЖЕЖНИЙ ЗАХИСТ

Система протипожежного захисту потрібна для того, щоб мінімізувати наслідки пожежі в разі її виникнення. Така система забезпечує, зокрема:

- вогнестійкість будівель і споруд;
- наявність шляхів евакуації та їх відповідність вимогам;
- умови для ефективного гасіння пожежі (йдеться про обмеження площі поширення пожежі, вчасну ліквідацію займання і т. ін.).

Що таке вогнезахист

Вогнезахист — це зниження пожежної небезпеки матеріалів і конструкцій завдяки спеціальній обробці. Такій обробці підлягають дерев'яні конструкції (за винятком вікон, дверей, воріт, підлоги, вбудованих меблів і стелажів), а також килимові покриття в загальних приміщеннях на шляхах евакуації і декорації та горючі оздоблювальні матеріали. Щоб забезпечити вогнезахист, можна, наприклад, просочити матеріали антипіренами¹², покрити їхню поверхню вогнезахисними фарбами чи лаками, захистити конструкції спеціальними екранами тощо.

Які вимоги встановлено до забезпечення евакуації

У разі пожежі керівник підприємства несе відповідальність за забезпечення евакуації персоналу та відвідувачів ще до того моменту, коли небезпека сягне критичної межі. Тому інспектори перевіряють кількість, розміри та розміщення евакуаційних шляхів і виходів, напрямок, у якому відчиняються двері, а також наявність перешкод (порогів, забірних східців, звужень, розрізних майданчиків, слизької підлоги, розсувних дверей тощо), умови освітленості, забезпечення незадимлюваності, довжину шляхів евакуації, їх облицювання: усе те має відповідати протипожежним вимогам будівельних норм.

¹² Антипірен — це спеціальний захисний засіб, що підвищує вогнестійкість деревини.

Скільки евакуаційних виходів повинно мати приміщення

На кожному поверсі кількоповерхового будинку потрібно улаштувати не менше ніж два евакуаційні виходи — у протилежних кінцях приміщення.

Лише один евакуаційний вихід можуть мати такі приміщення:

- приміщення, в якому одночасно перебувають не більше як 50 осіб, якщо відстань від найвіддаленішої точки підлоги до евакуаційного виходу не перевищує 25 м;
- приміщення площею не більше ніж 300 м² на цокольному, підвальному чи підземному поверсі, якщо кількість людей, які постійно перебувають у ньому, не перевищує 5 осіб. Якщо в приміщенні працюють 6–15 людей, то потрібно улаштувати другий вихід через люк розмірами не менше ніж 0,6 х 0,8 м з вертикальними металевими сходами завширшки не менше як 0,45 м або через вікно розмірами мінімум 0,75 х 1,5 м з пристосуванням для виходу (вихід через прਿਆмок належить обладнати металевими сходами або скобами);
- приміщення цокольного, підвального чи підземного поверху максимальною площею 300 м², призначене для одночасного перебування в ньому не більше ніж 5 осіб. Якщо в приміщенні працюють 6–15 людей, потрібно передбачити додатковий вихід з поверху (див. пункт “б”).

Виходи з підвалів і цокольних поверхів мають вести безпосередньо назовні (винятки вказано у відповідних будівельних нормах).

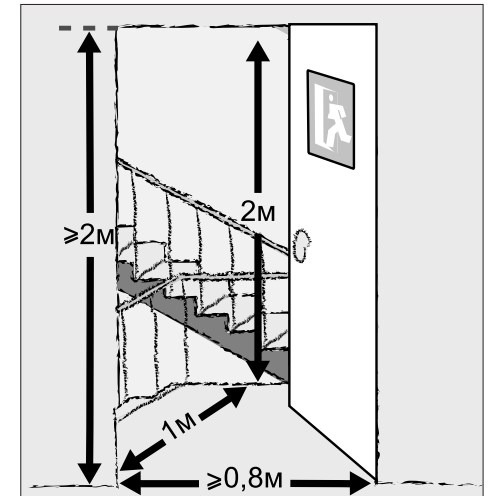
Варто знати. На дверях евакуаційних виходів прикріплюють знак пожежної безпеки з зображенням людини, що біжить, і з вказівкою напрямку до виходу.

Якими є вимоги до шляхів евакуації

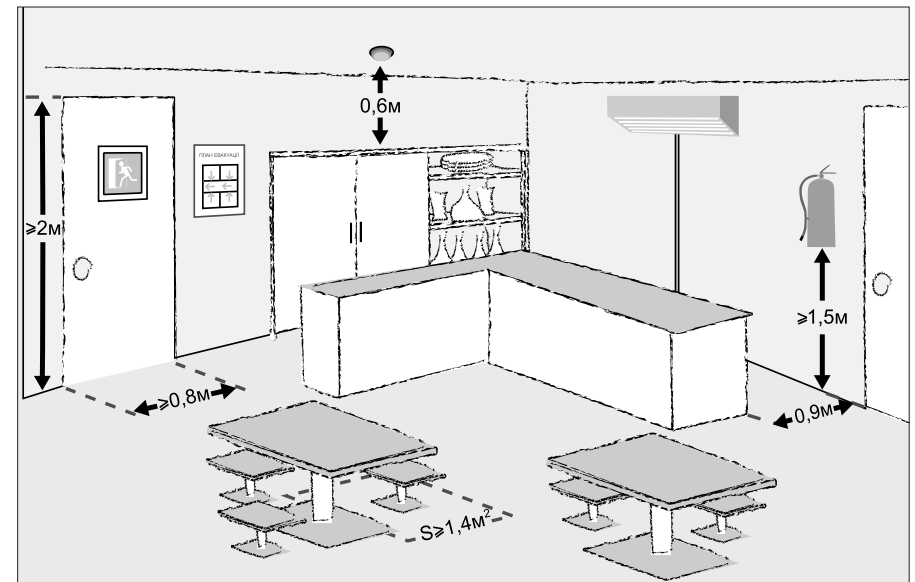
Двері на шляхах евакуації мають відчинятися в напрямку виходу з будівель (приміщень). Досередини можуть відчинятися двері тих приміщень, у яких одночасно перебувають не більше ніж 15 осіб, а також двері санвузлів, балконів, лоджій, площадок зовнішніх евакуаційних сходів. Виняток становлять двері, що ведуть у повітряну зону незадимлюваної сходової клітки.

Дуже важливо, щоб сходові клітки, внутрішні відкриті та зовнішні сходи, коридори, проходи й інші шляхи евакуації були вільними й мали евакуаційне освітлення, що відповідає вимогам будівельних норм і правил улаштування електроустановок.

За нормами, ширина шляхів евакуації має становити не менше ніж 1 м, а ширина евакуаційних виходів (дверей) — не менше як 0,8 м. Висота проходу та висота дверей на шляхах евакуації не може бути меншою за 2 м.

Вимоги до шляхів евакуації

Протипожежні вимоги до закладів громадського харчування

Варто знати. Щоб експлуатувати будівлі — пам'ятки архітектури й історії, в яких не можливо улаштувати евакуаційні виходи відповідно до сучасних будівельних норм, потрібно погодити це питання з органами державного пожежного нагляду.

Чи всі підприємства повинні встановлювати пожежну автоматику

Приміщення, які обов'язково потрібно обладнати установками автоматичного гасіння пожежі та пожежної сигналізації, визначено в “Переліку однотипних за призначенням об'єктів, які підлягають обладнанню автоматичними установками пожежогасіння та пожежної сигналізації”, а також у відповідних будівельних нормах, галузевих (відомчих) переліках та інших нормативних документах.

Відповідно до Переліку¹³, установками автоматичної пожежної сигналізації не обов'язково обладнувати застраховані одноповерхові об'єкти торгівлі, харчування та побутового обслуговування за умови, що площа протипожежного відсіку в них (незалежно від ступеню вогнестійкості) не перевищує 100 м².

Керівникові підприємства у наказі або розпорядженні потрібно призначити відповідальних за експлуатацію установок пожежної автоматики, а також персонал для контролю за роботою пожежної автоматики (оперативний персонал — для щоденного контролю, черговий персонал — для цілодобового).

Варто знати. На підприємствах не дозволено експлуатувати устаткування пожежної автоматики, якщо не призначено осіб, відповідальних за організацію такої роботи.

Що таке первинні засоби гасіння пожежі

Первинні засоби гасіння пожежі призначено для того, щоб ліквідувати невеликі займання та пожежі в початковій стадії сила-

¹³ Див. наказ МНС України “Про затвердження Переліку однотипних за призначенням об'єктів, які підлягають обладнанню автоматичними установками пожежогасіння та пожежної сигналізації” (№ 161 від 22 серпня 2005 року). Документ розміщено на сайті www.VlasnaSprava.info, у розділі “Дозволи та погодження”.

ми персоналу підприємства, не чекаючи, аж поки прибуде пожежна охорона.

До таких засобів відносять вогнегасники, пожежний інвентар (пожежні відра, ящики з піском, совкові лопати, покривала з негорючого полотна чи повсті тощо) та пожежний інструмент (гаки, ломи, сокири й т. ін.).

Варто знати. Пожежний інвентар має бути покритий червоною та білою фарбою, а пожежний інструмент — чорною.

Скільки вогнегасників повинно мати підприємство

Найефективнішим первинним засобом гасіння пожежі є вогнегасник. На кожному поверсі в громадських та адміністративно-побутових будівлях потрібно встановити не менше ніж два переносні (порошкові, водопінні або водяні) вогнегасники з масою заряду вогнегасної речовини 5 кг і більше¹⁴.

Додатково належить встановити по одному вуглекислотному вогнегаснику (з величиною заряду вогнегасної речовини 3 кг і більше) в розрахунок на таку площу підлоги:

- на 20 м² — в офісних приміщеннях з персональними комп'ютерами, у коморах, електрощитових, вентиляційних камерах та інших технічних приміщеннях;
- на 50 м² — у приміщеннях архівів, машинних залів, бібліотек, музеїв.

Як належить утримувати вогнегасники на підприємстві

Щоб утримувати вогнегасники в стані, придатному для використання та належної експлуатації¹⁵, потрібно укласти договір з пунктом технічного обслуговування вогнегасників (детальніше див. Додаток 16).

¹⁴ Вибираючи типи вогнегасників і визначаючи їхню оптимальну кількість, спираються на НАПБ Б.03.001-2004 “Типові норми належності вогнегасників” (документ затверджено в наказі МНС України за № 151 від 2 квітня 2004 року) та галузеві правила пожежної безпеки.

¹⁵ Вимоги до експлуатації вогнегасників викладено в НАПБ Б.01.008-2004 — “Правилах експлуатації вогнегасників” (документ затверджено в наказі МНС України за № 152 від 2 квітня 2004 року).

Варто знати. Укладаючи договір про технічне обслуговування або сплачуючи рахунок за виконання роботи, обов'язково переконайтеся, що ваш контрагент має відповідну ліцензію і термін її дії не закінчився.

Перед тим як придбати вогнегасник і встановити його на підприємстві, особа, відповідальна за пожежну безпеку, має перевірити:

- чи додано до вогнегасника сертифікат відповідності та паспорт;
- чи не порушено на ньому пломб;
- чи немає на вогнегаснику видимих зовнішніх пошкоджень;
- чи не виходять стрілки індикатора тиску (у закачних вогнегасниках) за межі робочого діапазону (зеленого сектору індикатора);
- чи вказано на маркуванні кожного вогнегасника і в його паспорті виробника та пункти (пункт) технічного обслуговування, які мають право проводити його технічне обслуговування, а також чи зазначено дату виготовлення (продажу) й дату технічного обслуговування.

Вогнегасникам присвоюють інвентарні номери. Особа, відповідальна за пожежну безпеку на підприємстві, має вести журнал обліку вогнегасників за встановленою формою і перевіряти стан вогнегасників не рідше ніж раз на місяць.

Обліковий № та тип вогнегасника	Місце встановлення вогнегасника	Дата проведення огляду	Висновки за результатами огляду	Перелік ужитих заходів щодо усунення виявлених недоліків	Дата спрямування вогнегасника на технічне обслуговування	Дата повернення вогнегасника з технічного обслуговування	Посада, прізвище та підпис особи, яка провела огляд і (або) спрямувала вогнегасник на технічне обслуговування чи прийняла вогнегасник після проходження технічного обслуговування

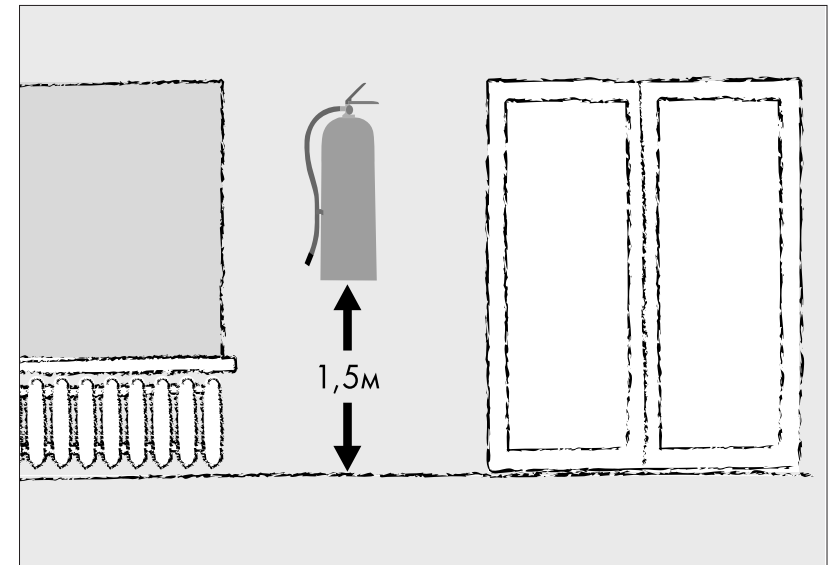
Форма журналу обліку вогнегасників

Де і як розміщують вогнегасники

Вогнегасники встановлюють у легко доступних і помітних місцях, а також поблизу місць ймовірного займання. Належить захисти-

ти вогнегасники від дії сонячних променів, опалювальних і нагрівальних приладів, а також хімічно агресивних речовин (середовища), які можуть негативно позначитися на їхній працездатності.

Переносні вогнегасники прикріплюють до вертикальних конструкцій за допомогою кронштейнів. Відстань від нижнього торця вогнегасника до рівня підлоги не повинна перевищувати 1,5 м. Також вогнегасники можна встановлювати у шафах пожежних країв, на пожежних щитах чи стендах, підставках чи спеціальних тумбах.

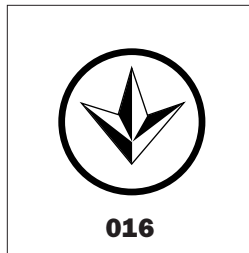

Вимоги до розміщення вогнегасників

Вогнегасник встановлено правильно, якщо його добре видно з різних точок приміщення, якщо його зручно обслуговувати й використовувати і якщо маркувальні написи на його корпусі можна легко прочитати. Якщо йдеться про приміщення, у яких люди не перебувають постійно, то вогнегасники потрібно встановити ззовні, наприклад, біля входу до приміщення.

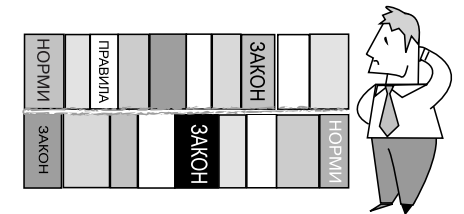
Як переконатися, що придбану продукцію протипожежного призначення сертифіковано й дозволено використовувати

Усі види пожежної техніки та протипожежного устаткування, що їх використовують для запобігання пожежам та для їх гасіння, повинні мати державний сертифікат відповідності та позначку — знак відповідності.

*Знак відповідності,
код органу сертифікації*

Продукцію протипожежного призначення варто купувати лише в тому разі, якщо вона пройшла сертифікацію.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ЗАКОН УКРАЇНИ
“Про пожежну безпеку”
 № 3745-XII від 17 грудня 1993 року
 (витяги)¹⁶

Стаття 2. Забезпечення пожежної безпеки

Забезпечення пожежної безпеки є складовою частиною виробничої та іншої діяльності посадових осіб, працівників підприємств, установ, організацій та підприємців. Це повинно бути відображено у трудових договорах (контрактах) та статутах підприємств, установ та організацій.

Забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ та організацій покладається на їх керівників і уповноважених ними осіб, якщо інше не передбачено відповідним договором.

Забезпечення пожежної безпеки при проектуванні та будові населених пунктів, будівництві, розширенні, реконструкції та технічному переоснащенні підприємств, будівель і споруд покладається на органи архітектури, замовників, забудовників, проектні та будівельні організації.

Забезпечення пожежної безпеки в жилих приміщеннях державного, громадського житлового фонду, фонду житлово-будівельних кооперативів покладається на квартиронаймачів і власників, а в жилих будинках приватного житлового фонду та інших спорудах, на дачах і садових ділянках — на їх власників або наймачів, якщо це обумовлено договором найму.

Стаття 5. Обов'язки підприємств, установ та організацій щодо забезпечення пожежної безпеки

Власники підприємств, установ та організацій або уповноважені ними органи (далі — власники), а також орендарі зобов'язані: розробляти комплексні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки;

¹⁶ Увага! Статті наведено у скороченому варіанті. Пропонується інформація, яка стосується підприємницької діяльності.

відповідно до нормативних актів з пожежної безпеки розробляти і затверджувати положення, інструкції, інші нормативні акти, що діють у межах підприємства, установи та організації, здійснювати постійний контроль за їх додержанням;

забезпечувати додержання протипожежних вимог стандартів, норм, правил, а також виконання вимог приписів і постанов органів державного пожежного нагляду;

організовувати навчання працівників правилам пожежної безпеки та пропаганду заходів щодо їх забезпечення;

у разі відсутності в нормативних актах вимог, необхідних для забезпечення пожежної безпеки, вживати відповідних заходів, погоджуючи їх з органами державного пожежного нагляду;

утримувати в справному стані засоби протипожежного захисту і зв'язку, пожежну техніку, обладнання та інвентар, не допускати їх використання не за призначенням;

створювати у разі потреби відповідно до встановленого порядку підрозділи пожежної охорони та необхідну для їх функціонування матеріально-технічну базу;

подавати на вимогу державної пожежної охорони відомості та документи про стан пожежної безпеки об'єктів і продукції, що ними виробляється;

здійснювати заходи щодо впровадження автоматичних засобів виявлення та гасіння пожеж і використання для цієї мети виробничої автоматики;

своєчасно інформувати пожежну охорону про несправність пожежної техніки, систем протипожежного захисту, водопостачання, а також про закриття доріг і проїздів на своїй території;

проводити службове розслідування випадків пожеж.

Обов'язки сторін щодо забезпечення пожежної безпеки орендованого майна повинні бути визначені у договорі оренди.

Підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, які виробляють продукцію протипожежного призначення та надають послуги, пов'язані з запобіганням або ліквідацією пожеж, звільняються від сплати податків на прибуток у межах обсягу виконаних робіт.

Підприємства, установи та організації, які мають або утримують пожежні команди з виїзною пожежною технікою, частково звільняються від сплати податків на прибуток (50 відсотків коштів, що витрачаються на утримання цих команд).

На підприємстві, в установі та організації з кількістю працюючих 50 і більше чоловік рішенням трудового колективу може створюватися пожежно-технічна комісія. У виняткових випадках її функції може виконувати комісія з охорони праці. Типове положення про пожежно-технічну комісію затверджується Міністерством України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Повноваження в галузі пожежної безпеки асоціацій, корпорацій, концернів, інших виробничих об'єднань визначаються їх статутами або договорами між підприємствами, що утворили об'єднання. Для виконання делегованих об'єднанню функцій в його апараті створюється служба пожежної безпеки.

Посадові особи органів державного пожежного нагляду несуть відповідальність за неналежне виконання покладених на них обов'язків. За шкоду, завдану юридичним та фізичним особам, громадянам внаслідок застосування санкцій, передбачених пунктами 2 і 3 цієї статті, органи та посадові особи державного пожежного нагляду відповідальності не несуть.

Стаття 8. Вивчення правил пожежної безпеки

Усі працівники під час прийняття на роботу і щорічно за місцем роботи проходять інструктаж з питань пожежної безпеки відповідно до Типового положення, затвердженого Міністерством України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, повинні попередньо пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум). Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, один раз на рік проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) проходять навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки.

Перелік посад і порядок організації навчання визначаються Кабінетом Міністрів України.

Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань пожежної безпеки, забороняється.

Програми навчання з питань пожежної безпеки мають погоджуватися з органами державного пожежного нагляду.

Стаття 9. Погодження нормативних, нормативно-технічних документів і проектної документації

Стандарти, технічні умови, інші нормативно-технічні документи на пожежонебезпечні технологічні процеси та продукцію повинні включати вимоги пожежної безпеки і погоджуватися з органами державного пожежного нагляду. Погодженню підлягають також проектні рішення, на які не встановлено норми і правила.

Вимоги пожежної безпеки, що містяться у відомчих нормативних актах, не повинні суперечити державним стандартам, нормам і правилам.

Стаття 10. Дотримання вимог пожежної безпеки при проектуванні, будівництві та реконструкції об'єктів виробничого та іншого призначення

Виробничі, жилі, інші будівлі та споруди, устаткування, транспортні засоби, що вводяться в дію чи в експлуатацію після завершення будівництва, реконструкції або технічного переоснащення, а також технологічні процеси та продукція повинні відповідати вимогам нормативних актів з пожежної безпеки.

Забороняється будівництво, реконструкція, технічне переоснащення приміщень, об'єктів виробничого та іншого призначення, впровадження нових технологій, випуск пожежонебезпечної продукції без попередньої експертизи (перевірки) проектної та іншої документації на відповідність нормативним актам з пожежної безпеки. Фінансування таких робіт може провадитися лише після одержання позитивних результатів експертизи.

Проектні організації зобов'язані здійснювати авторський нагляд за додержанням проектних рішень з пожежної безпеки при будівництві, реконструкції, технічному переоснащенні та експлуатації запроектованих ними об'єктів.

На машини, механізми, устаткування, транспортні засоби і технологічні процеси, що впроваджуються у виробництво, а також на продукцію, в стандартах на які містяться вимоги щодо пожежної безпеки, повинен бути сертифікат, що засвідчує безпеку їх використання, виданий в установленому порядку.

Придбані за кордоном машини, механізми, устаткування, транспортні засоби, технологічне обладнання вводяться в експлуатацію лише за умови відповідності їх вимогам нормативних актів з пожежної безпеки, що діють в Україні.

Забороняється застосування в будівництві та на виробництві матеріалів і речовин, на які немає даних щодо пожежної безпеки.

Проектування, реконструкція, технічне переоснащення та будівництво об'єктів, що здійснюються іноземними фірмами, повинні відповідати вимогам нормативно-правових актів України.

Діяльність новостворених підприємств, введення в експлуатацію нових і реконструйованих виробничих, жилих об'єктів та об'єктів іншого призначення, впровадження нових технологій, передача на виробництво зразків нових пожежонебезпечних машин, механізмів, устаткування та продукції, оренда будь-яких приміщень здійснюються після одержання на це дозволу органів державного пожежного нагляду, крім випадків, коли ведення господарської діяльності можливе за декларативним принципом, що визначається законодавством про дозвільну систему у сфері господарської діяльності. Дозвіл видається безоплатно. При прийнятті об'єктів в експлуатацію комісією за участю органів державного пожежного нагляду дозвіл не оформляється.

Новостворені підприємства, в тому числі ті, що розміщуються в орендованих приміщеннях, які не змінюють виду своєї діяльності (крім потенційно небезпечних об'єктів) або не належать до категорії вибухопожежонебезпечних та об'єктів з масовим перебуванням людей і не розміщуються на території або всередині зазначених об'

єктів, можуть започатковувати свою діяльність за декларативним принципом. Якщо зазначені підприємства належать до категорії пожежонебезпечних об'єктів, вони можуть започатковувати свою діяльність за декларативним принципом за умови укладення договорів добровільного страхування відповідальності перед третіми особами. Перелік таких об'єктів, порядок та форма повідомлення встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Підставою для видачі дозволу є висновок, що оформляється за результатами оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення, що проводиться органом державного пожежного нагляду або іншою юридичною (фізичною) особою, яка одержала ліцензію на проведення такої оцінки (експертизи).

Орган державного пожежного нагляду протягом п'яти робочих днів після подання заявником документів приймає рішення про видачу дозволу або про відмову в його видачі у разі виявлення фактів порушення правил пожежної безпеки, що може призвести до виникнення пожежі або створення перешкод у її гасінні та евакуації людей. З тих же підстав здійснюється анулювання дозволу.

Експертиза проектів щодо пожежної безпеки та видача дозволів проводиться органами державного пожежного нагляду в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Органи державного пожежного нагляду також беруть участь у прийнятті об'єктів в експлуатацію.

Стаття 25. Контроль за діяльністю державної пожежної охорони

Контроль за діяльністю державної пожежної охорони здійснюють Кабінет Міністрів України, Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і в межах своєї компетенції Рада Міністрів Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого та регіонального самоврядування, а на підприємствах, що охороняються державною пожежною охороною, крім цього, — керівники цих підприємств.

Стаття 28. Добровільна пожежна охорона

На підприємствах, в установах та організаціях з метою проведення заходів щодо запобігання пожежам та організації їх гасіння можуть створюватися з числа робітників, службовців, інженерно-технічних працівників та інших громадян добровільні пожежні дружини (команди), Положення про які затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 35. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки

За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, створення перешкод для діяльності посадових осіб органів державного пожежного нагляду, невиконання їх приписів винні в цьому посадові особи, інші працівники підприємств, установ, організацій та громадяни притягаються до відповідальності згідно з чинним законодавством.

За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконання приписів посадових осіб органів державного пожежного нагляду підприємства, установи та організації можуть притягатися у судовому порядку до сплати штрафу.

Максимальний розмір штрафу у випадках, передбачених частиною другою цієї статті, не може перевищувати двох відсотків місячного фонду заробітної плати підприємства, установи та організації.

Розміри і порядок накладення штрафів визначаються чинним законодавством України.

Кошти, одержані від застосування цих штрафних санкцій, спрямовуються до державного бюджету і використовуються для розвитку пожежної охорони та пропаганди протипожежних заходів.

Рішення про накладення штрафу оскаржується у судовому порядку в місячний термін.

Несплата штрафу протягом місяця після остаточного вирішення спору тягне за собою нарахування на суму штрафу пені в розмірі двох відсотків за кожний день прострочення.

Стаття 36. Відшкодування збитків, завданих порушенням законодавства про пожежну безпеку

Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані відшкодувати збитки, завдані у зв'язку з порушенням ними протипожежних вимог, відповідно до чинного законодавства.

Посадові особи та інші працівники, з вини яких підприємства, установи та організації понесли витрати, пов'язані з відшкодуванням завданих збитків, несуть відповідальність у порядку, встановленому чинним законодавством.

Стаття 37. Порядок вирішення спорів

Спори з питань пожежної безпеки вирішуються органами виконавчої влади, органами місцевого та регіонального самоврядування та органами державної пожежної охорони згідно з їх компетенцією, судом.

Спори з питань застосування протипожежних вимог стандартів, норм і правил вирішуються органами, що затвердили ці стандарти, норми і правила, разом з органами державної пожежної охорони.

Питання, пов'язані із знесенням, перенесенням, переплануванням будівель, побудованих з порушенням вимог пожежної безпеки, вирішуються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого та регіонального самоврядування, судом.

Стаття 39. Нагляд за додержанням законності в діяльності пожежної охорони

Нагляд за додержанням законності в діяльності пожежної охорони здійснюють Генеральний прокурор України і підлегли йому прокурори.

Додаток 2

**ПОРЯДОК
видачі органами державного пожежного нагляду дозволу на
початок роботи підприємств та оренду приміщень
(витяг)**

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 14 лютого 2001 р. N 150

1. Цей Порядок регулює видачу та анулювання органами державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи новостворених підприємств, введення в експлуатацію нових і реконструйованих виробничих, житлових та інших об'єктів, впровадження нових технологій, передачу у виробництво зразків нових пожежонебезпечних машин, механізмів, устаткування та продукції, оренду будь-яких приміщень (далі — дозвіл).

Дія цього Порядку поширюється на підприємства, установи, організації незалежно від форми власності (далі — підприємства) та громадян.

1¹. У цьому Порядку терміни вживаються у такому значенні:

вибухопожежонебезпечний об'єкт — об'єкт з наявністю приміщень виробничого, складського чи іншого призначення, що за ступенем вибухопожежної небезпеки належить згідно з ОНТП 24-86 до категорії "А" та "Б";

об'єкти з масовим перебуванням людей — будинки дитячих дошкільних, навчальних, культурно-видовищних і культових закладів, закладів дозвілля, лікувально-профілактичних закладів із стаціонарними відділеннями, закладів відпочинку та туризму, будинків-інтернатів загального та спеціального типу, готелів, санаторіїв та криті спортивні споруди, ринки, а також інші аналогічні за призначенням об'єкти з постійним або тимчасовим перебуванням у них від 50 та більше осіб;

пожежонебезпечний об'єкт — об'єкт з приміщеннями виробничого, складського чи іншого призначення, що за ступенем вибухопожежної небезпеки належить згідно з ОНТП 24-86 до категорії "В".

2. Дозвіл видається центральним, територіальним та місцевим органом державного пожежного нагляду безоплатно.

Центральний орган державного пожежного нагляду видає дозвіл на початок роботи особливо важливих пожежонебезпечних підприємств, введення в експлуатацію нових і реконструйованих особливо важливих виробничих, житлових та інших об'єктів, перелік яких визначається Головним державним інспектором України з пожежного нагляду. В окремих випадках за рішенням Головного державного інспектора України з пожежного нагляду такий дозвіл може видати територіальний орган державного пожежного нагляду Автономної Республіки Крим, області, м. Києва та Севастополя.

Переліки підприємств, об'єктів та приміщень, на початок роботи яких дозволи видаються територіальними та місцевими органами державного пожежного нагляду, визначаються відповідно головним державним інспектором з пожежного нагляду Автономної Республіки Крим, області, м. Києва та Севастополя.

Зазначені переліки оприлюднюються в центральних та місцевих засобах масової інформації.

3. Для одержання дозволу власник (орендар) подає до відповідного органу державного пожежного нагляду заяву за формою згідно з додатком 1¹⁷ (див. зразок заповненої заяви у додатку 3 брошури), матеріали оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення, завірену в установленому порядку копію свідоцтва про власність або копію договору оренди.

Орган державного пожежного нагляду реєструє зазначені документи у спеціальному журналі, який ведеться за формою, що затверджується МНС.

4. Підставою для видачі дозволу є висновок, що оформляється за результатами оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення, що проводиться органом державного пожежного нагляду або іншою юридичною (фізичною) особою, яка одержала ліцензію на проведення такої оцінки (експертизи).

5. Орган державного пожежного нагляду протягом п'яти робочих днів з дня надходження зазначених у пункті 3 цього Порядку документів приймає рішення про видачу дозволу за формою згідно з додатком 2 або про відмову у його видачі у разі виявлення фактів порушення правил пожежної безпеки, що може призвести до виникнення пожежі або перешкод при її гасінні та евакуації людей. Копія обґрунтовано-

¹⁷ Див. зразок заповненої заяви у Додатку 3 брошури.

го рішення про відмову у видачі дозволу надсилається заявникові або адміністраторові (у разі надходження від нього документів).

6. Дозвіл видається за відсутності фактів порушення правил пожежної безпеки.

У разі виявлення фактів порушення правил пожежної безпеки (крім зазначених у пункті 5 цього Порядку) дозвіл видається за умови подання суб'єктом господарської діяльності:

договору страхування цивільної відповідальності перед третіми особами стосовно відшкодування наслідків можливої шкоди на період до усунення порушень правил пожежної безпеки;

плану заходів щодо усунення таких порушень з конкретними термінами виконання.

7. Власник (орендар) може оскаржити рішення про відмову у видачі дозволу або його анулювання до вищестоячого органу державного пожежного нагляду або арбітражного суду (суду).

8. За початок роботи новоствореного підприємства, введення в експлуатацію нових і реконструйованих виробничих, житлових та інших об'єктів, впровадження нових технологій, передачу у виробництво зразків нових пожежонебезпечних машин, механізмів, устаткування та продукції, оренду будь-яких приміщень без дозволу органу державного пожежного нагляду, акта державної комісії з прийняття в експлуатацію об'єкта, декларації відповідності об'єкта (об'єктів) вимогам пожежної безпеки або у разі подання зазначеної декларації з недостовірною інформацією власник (орендар) несе відповідальність згідно із законодавством.

9. За збитки, яких зазнали юридичні чи фізичні особи внаслідок обґрунтованої відмови у видачі дозволу або його анулювання, органи державного пожежного нагляду відповідальності не несуть.

10. Виданий органом державного пожежного нагляду дозвіл є однією з підстав для видачі відповідного дозволу органом Держнаглядохоронпраці.

11. Дозвіл не оформлюється:

у разі прийняття в експлуатацію об'єктів нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту державною комісією, утвореною в установленому порядку;

на орендовані торговельні місця, кіоски та контейнери, якщо вони розміщені на ринках відповідно до схеми, що в установленому порядку погоджена з органами державного пожежного нагляду.

11¹. Новостворені підприємства, зокрема ті, що розташовані в орендованих приміщеннях, які не змінюють виду своєї діяльності і стану таких приміщень (крім потенційно небезпечних об'єктів), або не належать до категорії вибухопожежонебезпечних та об'єктів з масовим перебуванням людей і не розміщуються на території або всередині зазначених об'єктів, можуть започатковувати свою діяльність за декларативним принципом.

Новостворені підприємства, що належать до категорії пожежонебезпечних об'єктів, можуть започатковувати свою діяльність за декларативним принципом за умови укладення договорів добровільного страхування відповідальності перед третіми особами.

Діяльність зазначених підприємств за декларативним принципом провадиться лише на строк дії таких договорів.

Декларація відповідності об'єкта (об'єктів) вимогам законодавства з питань пожежної безпеки подається до органу державного пожежного нагляду не пізніше ніж за 10 днів до початку господарської діяльності за формою згідно з додатком 3¹⁸.

Орган державного пожежного нагляду реєструє декларацію у спеціальному журналі, який ведеться за формою, що затверджується МНС.

12. Погодження в установленому порядку з органами державного пожежного нагляду нормативно-технічної документації на нові технології та зразки нових пожежонебезпечних машин, механізмів, устаткування та продукції є одночасно дозволом на їх практичне впровадження чи передачу у виробництво.

13. Проведення органами державного пожежного нагляду оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення прирівнюється до планової перевірки, яка проводиться органами державного пожежного нагляду.

13¹. Якщо в ході перевірки протипожежного стану об'єкта виявлено факти порушення правил пожежної безпеки, що можуть призвести до виникнення пожежі або перешкод при її гасінні та евакуації людей, органом державного пожежного нагляду, який його видав, здійснюється анулювання дозволу постановою за формою згідно з додатком 4¹⁹.

¹⁸ Див. заповнений зразок у Додатку 4 брошури.

¹⁹ Див. затверджену форму у Додатку 5 брошури.

Додаток 3

Начальникові СДПЧ
(найменування органу державного пожежного нагляду)

ЗАЯВА
про видачу дозволу

На оренду офісних приміщень загальною площею 84 м²,
(зазначається згідно з пунктом 1 Порядку видачі органами
що містяться на першому поверсі громадської будівлі за адресою:
державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи
вул. Волошкава, 17
підприємств та оренду приміщень)

Заявник ПП "Клен"
(найменування підприємства, організації, установи/
прізвище, ім'я та по батькові громадянина)

Місцезнаходження (місце проживання) м. Новоселиця,
вул. Волошкава, 17

Код згідно з ЄДРПОУ 22222222

Телефон 44-44   Телекс _____   Телефакс 44-44

Обґрунтування готовності до початку роботи підприємства
(оренди приміщення) за правилами пожежної безпеки

Приміщення обладнано автоматичною пожежною сигналізацією,
системою сповіщення про пожежу, забезпечено вогнегасниками
відповідно до норм належності, посадові особи пройшли
спеціальне навчання з питань пожежної безпеки,
а персонал — інструктаж, у наказі та інструкції встановлено
належний протипожежний режим.

Перелік документів, що додаються до заяви

матеріали оцінки протипожежного стану приміщення;
копія договору про оренду.

Заявник _____ Ю. С. Максим'юк, директор ПП "Клен"
(підпис) (розшифрування)

"07" вересня 2007 р.

М. П.

Додаток 4

ДЕКЛАРАЦІЯ
відповідності об'єкта (об'єктів) вимогам законодавства
з питань пожежної безпеки

Кафе "Говерла" ТОВ "Господар"
(повне найменування об'єкта)

Місцезнаходження об'єкта сmt Калинівка, вул. Київська, 34-б

Місцезнаходження керівника (керівного органу) суб'єкта госпо-
дарської діяльності сmt Калинівка, вул. Підгірна, 16, офіс 7

Ідентифікаційний код юридичної особи або ідентифікаційний
номер фізичної особи — платника податку 30020300

Керівник (власник) суб'єкта господарської діяльності Директор
ТОВ "Господар" Тимчишин Роман Ількович, директор кафе "Говерла"
(прізвище, ім'я, по батькові)

Швець Лідія Михайлівна

Телефон 55-15-25   Телекс _____   Телефакс 55-15-26

Перелік робіт (послуг), що будуть виконуватися (надаватися), а також
виробів, що виготовляються громадське харчування

Характеристика об'єкта комплекс приміщень кафе (зал зі столиками для
(конструктивні елементи будівлі,

відвідувачів та баром, харчоблок, кабінет директора, підсобно-складське
загальна площа, поверховість, наявність підвальних
приміщення) загальною площею 96 м² займає окрему одноповерхову будівлю,
та горищних приміщень, систем електроосвітлення, опалення,
віддалену від найближчого будинку (житлового) на 15 м. Стіни цегляні,
розрахункова кількість робочих місць)

перекриття залізобетонне, покрівля ондулінова з мінеральним утеплювачем

на дерев'яних конструкціях. Опалення та освітлення — центральне.

Є примусова місцева вентиляція від плити харчоблоку. Розрахункова

кількість відвідувачів (відповідно до місць у залі для відвідувачів) — 24.

Максимальна кількість працівників кафе під час роботи однієї зміни — 5.

Наявність договору страхування цивільної відповідальності перед третіми особами стосовно відшкодування наслідків можливої шкоди

Укладено договір страхування цивільної відповідальності перед

(найменування страхової компанії, строк дії страхового полісу, номер і дата видачі)

третіми особами щодо відшкодування наслідків можливої шкоди терміном на один рік із СК "Гарант" (страховий поліс № 35 від 28 грудня 2005 року).

**Відповідність об'єкта, що декларується,
вимогам законодавства з питань пожежної безпеки**

Загальні положення У наказі директора ТОВ "Господар" від 18 січня 2006 року

(відповідальність за забезпечення

№ 12 призначено відповідальних за пожежну безпеку приміщень кафе "Говерла"

пожежної безпеки на об'єкті, наявність наказів, інструкцій,

і визначено їхні обов'язки щодо гарантування пожежної безпеки.

планів евакуації, добровільної пожежної дружини,

В загальнооб'єктовій інструкції про заходи пожежної безпеки, затвердженій

пожежно-технічної комісії, проведення навчань та інструктажу

18 січня 2006 року, встановлено належний протипожежний режим

з питань пожежної безпеки тощо)

та послідовність дій у разі пожежі. З вимогами цієї інструкції весь персонал

ознайомлено під час вступного та первинного інструктажів з питань

пожежної безпеки. Директор кафе пройшла спеціальне навчання з питань

пожежної безпеки в навчальному комбінаті Добровільного пожежного

товариства смт Калинівка (посвідчення № 77 від 17 січня 2006 року).

На об'єкті заведено журнали реєстрації інструктажів з питань пожежної безпеки та обліку вогнегасників.

Загальні вимоги пожежної безпеки до територій До будівлі кафе забезпечено

(наявність

вільний під'їзд з боку вул. Київської. Біля житлового будинку на вул. Київській, 34

на території проїздів, під'їздів, пожежних водоймищ

є пожежний гідрант (вказівник щодо його місця положення встановлено

або гідрантів, відповідність протипожежних розривів

на фасаді зазначеного житлового будинку). Протипожежні розриви

вимогам законодавства)

відповідають нормам. Зберігання на прилеглих територіях горючих

матеріалів заборонено, і ТОВ цього не допускає.

Утримання будівель, приміщень та споруд 3 будівлі кафе є два

(наявність

евакуаційні виходи безпосередньо назовні (один — з залу для відвідувачів,

шляхів евакуації, систем автоматичного пожежогасіння та сигналізації,

інший — з приміщення харчоблоку). Відстань від найвіддаленішої точки залу

протипожежного водопостачання, первинних засобів пожежогасіння,

для відвідувачів до евакуаційного виходу — 9 м. Шляхи евакуації постійно

вогнезахисної обробки конструкцій, протипожежних перешкод,

утримувано вільними. Підсобно-складське приміщення відокремлено

електромереж, електрообладнання, опалювальних приладів,

протипожежними перегородками та дверима. Будівлю кафе забезпечено

систем вентиляції тощо, відповідність їх вимогам законодавства)

двома переносними порошковими вогнегасниками з масою заряду

вогнегасної речовини 5 кг. Дерев'яні конструкції покриття оброблено

вогнезахисною речовиною (акт від 5 січня 2006 року). Прокладено нову

електричну проводку, розраховану на максимальну потужність наявних

споживачів. Проводку забезпечено апаратами захисту. Систему

примусової вентиляції періодично очищують від жирових відкладів

згідно з затвердженими графіками. Перед замиканням приміщень

завжди здійснюють їх огляд. Керівництво та персонал кафе "Говерла"

знають і виконують основні вимоги пожежної безпеки в процесі

експлуатації об'єкту.

Директор ТОВ "Господар" _____

(підпис)

Р. І. Тимчишин

(ініціали та прізвище)

"25" вересня 2007 р.

М. П.

Додаток 5

Затверджена форма постанови

Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи
Державний пожежний нагляд

ПОСТАНОВА N _____
про анулювання дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень

_____ 200_ р. М _____
Я, _____
(посада, найменування органу державного пожежного нагляду, прізвище, ім'я та

_____ по батьковій особі, що винесла постанову)
розглянувши матеріали щодо протипожежного стану та виконання умов дії дозволу на початок роботи _____
(найменування підприємства, об'єкта чи приміщення,
_____ його місцезнаходження)

УСТАНОВИВ:

_____ (факти порушення правил пожежної безпеки чи невиконання умов дії дозволу,
_____

_____ що є підставою для його анулювання)
_____

Керуючись статтею 10 Закону України "Про пожежну безпеку" і пунктом 5 Порядку видачі органами державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень, за-

твердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2001 р. N 150,

ПОСТАНОВИВ:

1. Анулювати дозвіл на початок роботи _____
(найменування підприємства, об'єкта чи приміщення, його місцезнаходження)
_____

від _____ 200_ р. № _____

2. Ця постанова може бути оскаржена в п'ятиденний строк з дня її вручення до вищого за статусом органу державного пожежного нагляду (посадової особи) або суду.

Керівник органу державного

пожежного нагляду _____
(підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

М. П.

Постанову одержав _____
(підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

Додаток 6

Затверджена форма дозволу

(найменування органу державного пожежного нагляду, який видав дозвіл)

ДОЗВІЛ №

на _____
 (зазначається згідно з пунктом 1 Порядку видачі органами державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2001 р. № 150)

_____ (найменування підприємства, організації, установи / прізвище, ім'я та по батькові громадянина;

код згідно з ЄДРПОУ)

за адресою _____

з _____ 200_ р.

Умови дії дозволу _____

(дотримання правил пожежної безпеки, у разі виявлення фактів

порушення правил пожежної безпеки (крім зазначених у пункті 5 цього Порядку) – укладення

договору страхування цивільної відповідальності перед третіми особами стосовно відшкодування

наслідків можливої шкоди на період до усунення порушень правил пожежної безпеки та

виконання запланованих заходів щодо усунення таких порушень)

Дозвіл видано _____ 200_ р.

Керівник органу державного

пожежного нагляду _____

(підпис)

(ініціали та прізвище)

М. П.

_____ 200_ р.

Додаток 7

Директорові ТОВ "Ескулап"
 панові А. В. Омеляненку

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК
щодо протипожежного стану об'єкта

Я, інспектор СДПЧ-2 А. П. Приходько,
 (посадова особа органу держпожнадзора)

"20" серпня 2007 р. провів експертизу протипожежного стану приміщень аптеки № 1 ТОВ "Ескулап" на вул. Кримській, 7-а
 (найменування об'єкта, адреса)

директор — Антон Васильович Омеляненко.
 (прізвище, ім'я та по батькові керівника (власника) об'єкта)

Характеристика об'єкта

Приміщення загальною площею 120 м² є на першому поверсі
 (будівля, розмір, поверховість, ступінь вогнетривкості,

дев'ятиповерхового житлового будинку II ступеню вогнестійкості.
 шляхи евакуації, водопостачання, електрообладнання,

Приміщення обладнано автоматичною пожежною сигналізацією
 опалення, системи виявлення та гасіння пожеж тощо)

(у непридатному для роботи стані), вогнегасниками.

Внаслідок проведеної експертизи протипожежного стану виявлено порушення чинних протипожежних норм та правил (вказати перелік порушень, виявлених під час експертизи, з посиланням на вимоги нормативно-правових актів):

1. В аптеці не визначено обов'язків посадових осіб щодо гарантування пожежної безпеки, не призначено відповідальних за пожежну безпеку окремих приміщень і т. ін., інженерного обладнання та устаткування, а також за утримання й експлуатацію технічних засобів протипожежного захисту. (Порушення вимог статті 2 Закону України "Про пожежну безпеку", пункту 3.2 "Правил пожежної безпеки в Україні").

2. Через накази (інструкції) в аптеці не встановлено відповідного проти-пожежного режиму, зокрема не визначено:
- можливості (місця) куріння, застосування відкритого вогню, використання побутових нагрівальних приладів;
  - порядку від'єднання електричного обладнання від мережі у разі пожежі;
  - порядку огляду та замикання приміщень по закінченні роботи;
  - порядку проходження навчання для посадових осіб та перевірки їхніх знань з питань пожежної безпеки, а також проведення з працівниками протипожежних інструктажів і занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення;
  - порядку експлуатації та обслуговування наявних технічних засобів протипожежного захисту (протипожежного водогону, насосної станції, автоматичної пожежної сигналізації, вогнегасників тощо);
  - порядку проведення планово-попереджувальних ремонтів та оглядів електроустаткування, опалювального, вентиляційного та іншого інженерного обладнання;
  - дій працівників у разі виявлення пожежі;
  - порядку збору охоронців та відповідальних посадових осіб у разі виникнення пожежі, виклику вночі, у вихідні та святкові дні.
- Працівників аптеки не ознайомлено з вказаними вимогами на інструктажах, під час проходження пожежно-технічного мінімуму тощо, витягів з наказів (інструкцій) з основними положеннями не вивішено на помітних місцях. (Порушення вимог пункту 3.3 "Правил пожежної безпеки в Україні").
3. Не складено загальнооб'єктової інструкції про заходи пожежної безпеки та інструкцій для всіх пожежонебезпечних приміщень аптеки. (Порушення вимог пункту 3.4 "Правил пожежної безпеки в Україні").
4. Не встановлено порядку (системи) сповіщення людей про пожежу, з яким потрібно ознайомити весь персонал. (Порушення вимог пункту 3.7 "Правил пожежної безпеки в Україні").
5. У приміщеннях аптеки не встановлено відповідних знаків безпеки за ГОСТ 12.4.026-76. (Порушення вимог пункту 3.8 "Правил пожежної безпеки в Україні").
6. Є факти допуску до роботи осіб, які не пройшли навчання, проти-пожежного інструктажу та перевірки знань з питань пожежної безпеки. (Порушення вимог пункту 3.20 "Правил пожежної безпеки в Україні").

7. Немає погоджених з органами державного пожежного нагляду програм для проведення вступного та первинного протипожежних інструктажів. (Порушення вимог пунктів 2.4, 2.12 "Типового положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України").
8. Не встановлено порядку від'єднання напруги з електрообладнання в разі пожежі. (Порушення вимог пункту 5.1.31 "Правил пожежної безпеки в Україні").
9. На об'єкті не застосовують засобів наочної агітації з гарантування пожежної безпеки. (Порушення вимог розділу 4 ГОСТ 12.1.004 "Пожежна безпека. Загальні вимоги").
10. Не укладено договорів про планове технічне обслуговування електричного устаткування зі спеціалізованими організаціями або з кваліфікованими фахівцями. (Порушення вимог пункту 5.1.38 "Правил пожежної безпеки в Україні").
11. Для приміщень складського призначення (матеріальних) не визначено категорій за вибухонебезпекою та пожежною небезпекою (за ОНТП 24-86), а також класів зон за правилами будови електроустаткування, які (категорії та класи) потрібно позначати на вхідних дверях до приміщення. (Порушення вимог пункту 4.1.21 "Правил пожежної безпеки в Україні").
12. Є факти використання побутових електронагрівальних приладів у непристосованих (не спеціальних) для цих потреб приміщеннях (місцях) без негорючих теплоізоляційних підставок. (Порушення вимог пунктів 5.1.17, 5.1.29 "Правил пожежної безпеки в Україні", пункту 5.6.5 "Правил будови електроустановок").
13. Не відбувається не рідше ніж раз на два роки замірювання опору ізоляції електричних мереж та електроустаткування. (Порушення вимог пункту 5.1.34 "Правил пожежної безпеки в Україні").
14. На евакуаційних виходах немає позначень з використанням знаків пожежної безпеки за ГОСТ 12.4.026-76. (Порушення вимог пункту 5.8 ДБН В.1.1-7-2002 "Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва").
15. На зовнішньому боці дверей складу ліків (матеріального) не вивішено інформаційних карт з характеристикою пожежної небезпеки товарів, що їх зберігають у приміщенні, їх кількості та заходів, до яких належить вдатися під час гасіння пожежі. (Порушення вимог пункту 7.10.1.13 "Правил пожежної безпеки в Україні").

16. Приміщень матеріальних складів в аптеці не відділено від інших приміщень протипожежними перегородками 1-го типу та протипожежними дверима 2-го типу з межею вогнестійкості не менше ніж 0,6 години. (Порушення вимог пункту 4.13 ДБН В.1.1-7-2002 "Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва", пункту 4.37 ДБН В.2.2-9-99* "Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди").
17. Приміщень аптеки не відокремлено від приміщень будинку протипожежними перепонами або захисними конструкціями з нормованими межами вогнестійкості та межами поширення вогню по них. (Порушення вимог пункту 4.13 ДБН В.1.1-7-2002 "Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва").
18. Аптеки не обладнано системами сповіщення про пожежу 1-го типу. (Порушення вимог пункту 3 таблиці Е 1 додатку Е ДБН В.1.1-7-2002 "Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва").
19. Устаткування пожежної сигналізації не доведено до придатного до роботи стану, не забезпечено його технічного обслуговування (немає сертифікатів відповідності, актів приймання в експлуатацію, договорів про технічне обслуговування зі спеціалізованими організаціями, що одержали належні ліцензії). (Порушення вимог пунктів 6.1.1–6.1.4 "Правил пожежної безпеки в Україні", пунктів 8.1, 8.2, 9.1, 9.2, 9.4, 9.5 "Правил технічного утримування устаткування пожежної автоматики").
20. Сигналу з приймально-контрольних приладів устаткування пожежної сигналізації не виведено на пульт централізованого спостереження пожежної охорони. (Порушення вимог пункту 1.28 "Правил пожежної безпеки в Україні", пункту 1.1.7 ДБН В.2.5-13-98 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд").
21. Приймально-контрольні прилади пожежної автоматики встановлено не в спеціальному приміщенні. (Порушення вимог пунктів 1.6.11, 1.6.13 ДБН В.2.5-13-98 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд").
22. Приміщень аптеки не забезпечено первинними засобами гасіння пожежі відповідно до норм належності (наявні засоби не є достатніми). (Порушення вимог пункту 6.4.8 "Правил пожежної безпеки в Україні", пункту 2.1 таблиці 1, пункту 3.10, додатку 3 до пункту 3.7 "Типових норм належності вогнегасників").

23. Виявлено факти експлуатації вогнегасників без призначення відповідальної особи. (Порушення вимог пункту 2.5 "Правил експлуатації вогнегасників").
24. Для працівників не організовано й не проведено навчання правил застосування вогнегасників за призначенням. (Порушення вимог пункту 2.5 "Правил експлуатації вогнегасників").
25. Не організовано технічного обслуговування вогнегасників для забезпечення їх придатності до роботи та якісної експлуатації. (Порушення вимог пункту 2.8 "Правил експлуатації вогнегасників").
26. Наявним вогнегасникам не присвоєно облікових (інвентарних) номерів. (Порушення вимог пункту 3.4 "Правил експлуатації вогнегасників").
27. Не оформлено журналів обліку вогнегасників на об'єктах. (Порушення вимог пункту 3.5 "Правил експлуатації вогнегасників").
28. Не забезпечено не рідше ніж раз на місяць періодичного огляду вогнегасників з реєстрацією результатів у журналі обліку вогнегасників. (Порушення вимог пунктів 3.16.1, 3.16.2, 3.16.4 "Правил експлуатації вогнегасників").
29. Вогнегасники в аптеці розміщено в неналежний спосіб (на підлозі). (Порушення вимог пунктів 3.6, 3.7, 3.8 "Правил експлуатації вогнегасників")

Начальник СДПЧ-2

_____

(підпис)

_____

Г. І. Павлюченко

Експертизу провів

_____

(підпис)

_____

А. П. Приходько

Додаток 8**Наказ про призначення відповідальних за пожежну безпеку²⁰**

НАКАЗ № 25

“14” вересня 2007 р.

м. Луцьк

Про призначення відповідальних за пожежну безпеку кафе “Смачно”

На виконання Закону України “Про пожежну безпеку”, “Правил пожежної безпеки в Україні”, а також з метою підтримання належного рівня пожежної безпеки,

НАКАЗУЮ:

1. Відповідальними за пожежну безпеку кафе “Смачно” призначити старшого адміністратора А. В. Сергійка.
2. Призначити відповідальними за пожежну безпеку:
  - залів кафе — адміністраторів Н. П. Митько та О. А. Мамчур;
  - диско-бару — адміністраторів І. І. Кульчицьку та О. І. Дядюру;
  - блоку приготування страв — завідувача виробництвом Т. В. Зозулю;
  - приміщень бухгалтерії — головного бухгалтера М. Ф. Зірченка.
3. Відповідальним за утримання та експлуатацію технічних засобів протипожежного захисту (зокрема автоматичної пожежної сигналізації та вогнегасників), а також за пожежну безпеку електроустаткування, систем вентиляції та опалення, допоміжних, підсобних приміщень і прилеглої території призначити завідувача господарства В. В. Дяченка.
4. Відобразити обов’язки призначених у цьому наказі відповідальних осіб щодо гарантування пожежної безпеки, утримання та експлуатації засобів протипожежного захисту у відповідних

посадових документах (функціональних обов’язках, інструкціях, положеннях тощо).

5. Відповідальним за пожежну безпеку у своїй роботі керуватися інструкціями про заходи пожежної безпеки, гарантуючи, щоб усі інженерно-технічні працівники, робітники та службовці суворо й точно дотримували протипожежного режиму.
6. Встановити контроль за виконанням обов’язків щодо гарантування пожежної безпеки з боку відповідальних осіб.
7. Виготовити й встановити на помітних місцях спеціальні таблички з інформацією про відповідальних за пожежну безпеку, призначених у цьому наказі.
8. З наказом ознайомити всіх працівників кафе.

Директор

_____
(підпис)_____
Т. М. Котар

²⁰ Зразок наведено на прикладі закладу громадського харчування.

Додаток 9

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

(посада керівника (власника))

Ю. С. Максим'юк

(підпис) (прізвище, ініціали)

"17" вересня 2007 р.

**ІНСТРУКЦІЯ
про заходи пожежної безпеки
у службових приміщеннях (офісі)**

1. Сфера застосування

Ця Інструкція поширюється на службові приміщення і визначає вимоги щодо гарантування пожежної безпеки в тих приміщеннях.

Інструкція є обов'язковою для вивчення та виконання для всіх працівників, які перебувають у службових приміщеннях, а також для обслугового персоналу.

2. Вимоги пожежної безпеки

Меблі та обладнання потрібно розміщувати так, щоб забезпечувати вільний евакуаційний прохід (завширшки не менше ніж 1 м) до дверей, що ведуть з приміщення. Евакуаційні шляхи та виходи належить постійно утримувати вільними, нічим їх не захащуючи.

Електромережі, електроприлади та апаратуру потрібно експлуатувати тільки у справному стані, зважаючи на вказівки та рекомендації підприємств-виробників. У разі виявлення пошкоджень електромереж, вимикачів, розеток та інших електровиробів належить негайно їх вимкнути і вжити відповідних заходів, щоб довести їх до пожежобезпечного стану.

Документи, папір та інші горючі матеріали належить зберігати на відстані не менше як 1 м від електрощитів, 0,5 м від електросвітиль-

ників, 0,6 м від сповіщувачів автоматичної пожежної сигналізації та 0,15 м від приладів центрального водяного опалення.

Засоби протипожежного захисту потрібно утримувати у справному стані. Усі працівники мають вміти користуватися наявними вогнегасниками, іншими первинними засобами гасіння пожежі, знати місце їх встановлення. Відстань від найвіддаленішої точки приміщення до місця встановлення вогнегасника не має перевищувати 20 м.

У службових приміщеннях є неприпустимим:

- улаштовувати тимчасові електромережі, прокладати електричні проводи безпосередньо по горючій основі, експлуатувати електроприлади, які мають механічні пошкодження;
- захащувати підступи до засобів гасіння пожежі;
- курити, використовувати легкозаймисті рідини;
- проводити вогневі, зварювальні та інші роботи без спеціального дозволу;
- вмикати електронагрівальні прилади (чайники, кип'ятильники тощо) без негорючих підставок і в тих місцях, де їх використання не передбачене або заборонене;
- захащувати шляхи евакуації та евакуаційні виходи.

Відповідальний за протипожежний стан службових приміщень по закінченні роботи має обов'язок:

- оглянути приміщення, переконатися, що немає порушень, які можуть призвести до пожежі;
- вимкнути освітлення, електроживлення приладів та обладнання (за винятком електрообладнання, яке за вимогами технології має працювати цілодобово).

3. Обов'язки та дії працівників у разі пожежі

У разі пожежі терміново повідомити пожежній охороні за телефоном **01**, вказавши адресу, кількість поверхів, місце виникнення пожежі, наявність людей, своє прізвище.

Організувати евакуацію людей і матеріальних цінностей.

Сповістити про виникнення пожежі адміністрацію та чергового (за його наявності).

За потреби вимкнути струмоприймачі та вентиляцію.
Почати гасити пожежу наявними первинними засобами гасіння пожежі.

Організувати зустріч підрозділів пожежної охорони й надати їм консультаційну та іншу допомогу в процесі гасіння пожежі.

РОЗРОБЛЕНО

Інженер з охорони праці
(посада розробника)

Л. Б. Кошовий
(підпис) (прізвище, ініціали)

“14” вересня 2007 р.

ПОГОДЖЕНО

Заступник директора
(посада особи,
що погодила інструкцію)

М. П. Драган
(підпис) (прізвище, ініціали)

“17” вересня 2007 р.

Додаток 10

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
(посада керівника (власника))

Д. К. Радчук
(підпис) (прізвище, ініціали)

“17” вересня 2007 р.

ІНСТРУКЦІЯ

про заходи пожежної безпеки для підприємства торгівлі (магазину)

1. Сфера застосування

Ця Інструкція поширюється на територію та всі приміщення магазину, встановлює вимоги пожежної безпеки, порядок дій у разі виникнення пожежі в магазині і є обов'язковою щодо вивчення та виконання для особи, відповідальної за пожежну безпеку, й усіх працівників та обслугового персоналу магазину.

2. Вимоги пожежної безпеки

Усі працівники магазину під час прийняття на роботу й у процесі роботи не рідше ніж раз на рік мусять проходити протипожежний інструктаж та перевірку знань з питань пожежної безпеки.

Товари, які мають підвищену пожежну небезпеку (сірники, парфумерію, фарби, розчинники, одеколони, аерозольні упакування тощо), належить зберігати окремо від інших товарів у спеціально призначених для таких потреб приміщеннях.

У робочий час завантаження товарів та вивантаження тари потрібно здійснювати шляхами, не пов'язаними з евакуаційними виходами з торговельних залів, призначеними для покупців.

Ширина проходів між прилавками й обладнанням за прилавком має бути не меншою за 0,9 м.

Заборонено:

- курити й застосовувати відкритий вогонь у приміщеннях магазину;
- зберігати горючі матеріали, упакування і т. ін. у торговельних залах та на шляхах евакуації (їх потрібно видаляти щодня в міру накопичення);
- складувати горючу тару ззовні впритул до стін та вікон;
- зберігати горючі товари або негорючі товари в горючому упакуванні у приміщеннях, які не мають віконних отворів або спеціальних засобів димовидалення;
- торгувати пожежонебезпечними товарами побутової хімії, лаками, фарбами, розчинниками й іншими легкозаймистими та горючими рідинами, розфасованими у скляну тару місткістю більше ніж літр кожна, а також пожежонебезпечними товарами без попереджувальних написів на зразок “Вогненебезпечно”, “Берегти від вогню” тощо;
- виконувати вогневі роботи за присутності людей у торговельних приміщеннях і залах;
- користуватися в торговельних та складських приміщеннях і приміщеннях для підготовки товарів до продажу побутовими електронагрівальними приладами;
- прасувати одяг електропрасками безпосередньо в торговельних залах і на складах.

3. Обов'язки та дії працівників магазину в разі пожежі

У разі виявлення ознак пожежі працівник має:

- негайно повідомити про це пожежній охороні (номер телефону для виклику пожежної охорони **01**), вказавши адресу, кількість поверхів, місце виникнення пожежі, наявність людей, а також своє прізвище;
- сповістити про пожежу свого керівника;
- вжити заходів щодо евакуації людей, гасіння пожежі, використовуючи наявні вогнегасники та інші засоби гасіння пожежі;

- організувати зустріч підрозділів державної пожежної охорони, надати їм допомогу в локалізації та ліквідації пожежі.

Працівники магазину мають забезпечити прибулим пожежним підрозділам безперешкодний доступ до місця виникнення пожежі.

РОЗРОБЛЕНО

Начальник служби охорони
(посада розробника)

Н. В. Мотрич
(підпис) (прізвище, ініціали)

“14” вересня 2007 р.

ПОГОДЖЕНО

Заступник директора
(посада особи,
що погодила інструкцію)

В. В. Денисенко
(підпис) (прізвище, ініціали)

“17” вересня 2007 р.

Додаток 11

План евакуації

План евакуації складається з графічної і текстової частини. Графічна частина — це плани будівлі за поверхами чи секторами. Тут потрібно вказати евакуаційні виходи (сходові клітки, зовнішні відкриті сходи, виходи безпосередньо назовні) та маршрути руху, а також відобразити у вигляді символів, де містяться кнопки ручних пожежних сповіщувачів, телефонні апарати, первинні засоби гасіння пожежі (пожежний інвентар та інструмент, вогнегасники). Далі наведено умовні графічні позначення згаданих символів.

№ з/п	Найменування	Символ за ГОСТ 28130-89	Символ за ГОСТ 12.1.114-83
1.	Переносний вогнегасник		
2.	Переносний водяний вогнегасник		
3.	Переносний ABC-порошковий вогнегасник		
4.	Переносний CO ₂ -вогнегасник		
5.	Пересувний ВС-вогнегасник		
6.	Телефон		
7.	Ручний пожежний сповіщувач		
8.	Кран пожежний		
9.	Головний евакуаційний шлях		
10.	Запасний евакуаційний шлях		
11.	Основний вихід		
12.	Запасний вихід		
13.	Знак просторової орієнтації "Ви перебуваєте тут"		

У текстовій частині належить докладно описати порядок і послідовність евакуації, обов'язки осіб, відповідальних за евакуацію, організацію системи сповіщення людей про пожежу. Приклад текстової частини наведено далі.

ПЛАН
евакуації людей у разі пожежі з офісу ТОВ "Прогрес",
розміщеного на 5-му поверсі будівлі
науково-дослідного інституту (бізнес-центру)
 (план негайно ввести у дію в разі виявлення пожежі,
 займання або задимлення)

№ з/п	Дії	Обов'язки відповідальних осіб, послідовність дій	Посада, П. І. Б. відповідальної особи
1.	Повідомлення про пожежу	Негайно повідомити про пожежу пожежній охороні за телефоном 01. Обов'язково назвати адресу об'єкту, вказати кількість поверхів будівлі, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також назвати своє прізвище. ПРИКЛАД ПОВІДОМЛЕННЯ: <i>"За адресою: вул. Ринкова, 7 — дим у приміщеннях офісу ТОВ «ПРОГРЕС» на 5-му поверсі будівлі науково-дослідного інституту. Дим іде з боку ліфтового холу. У приміщеннях є люди. Повідомив Троценко".</i> Якщо поблизу є ручний пожежний сповіщувач, подати з його допомогою відповідний сигнал. Гучним голосом сповістити: "Тривога! Термінова евакуація!" Повідомити адміністрації офісу, черговому в будівлі бізнес-центру за телефоном _33_ (вказати номер телефону).	Офіс-менеджер М. П. Троценко або інша особа, яка перша виявила пожежу

№ з/п	Дії	Обов'язки відповідальних осіб, послідовність дій	Посада, П. І. Б. відповідальної особи
2.	Підготовка до евакуації	Негайно спокійно оголосити про термінову евакуацію в усіх приміщеннях та всьому персоналові офісу, інші старші	Начальники відділів В. С. Бут, М. П. Загоруйко, посадові особи, які перебувають у приміщеннях
3.	Евакуація людей	Негайно вивести усіх людей з будівлі бізнес-центру найближчими не задимленими коридорами, виходами та сходовими клітками найкоротшим маршрутом. В жодному разі не користуватися ліфтами! Евакуацію провадити за вказівкою керівників підрозділів або інших старших посадових осіб. У разі прямої загрози евакуацію провадити негайно, не чекаючи на вказівки. Відвести евакуйованих людей на безпечну відстань від будівлі бізнес-центру, зібрати їх усіх разом.	Ті самі особи
4.	Звіряння евакуйованих працівників за списком	Перерахувати усіх евакуйованих з будівлі людей, поіменно звірити їхню наявність. У разі виявлення відсутності когось із працівників негайно з'ясувати, хто та де його бачив востаннє, і передати таку інформацію представникові пожежної охорони, яка прибула для гасіння пожежі.	Комерційний директор Б. М. Корнич, начальники відділів В. С. Бут, М. П. Загоруйко, інші старші посадові особи

№ з/п	Дії	Обов'язки відповідальних осіб, послідовність дій	Посада, П. І. Б. відповідальної особи
5.	Гасіння займання або осередку пожежі до прибуття пожежних підрозділів	Негайно організувати гасіння пожежі із застосуванням вогнегасників та (за потреби) внутрішніх пожежних кранів.	Директор І. С. Власів, черговий охоронець
6.	Евакуація матеріальних цінностей	Якщо немає прямої загрози, евакуйовати: <ul style="list-style-type: none"> • печатку, штампи; • готівку, яка є в касі; • обліково-бухгалтерську документацію, договори, акти, дискети з інформацією; • розробки, найважливіші документи, дискети, легко виносні матеріальні цінності. 	Секретар О. М. Біляк Касир Ю. І. Михасів Гол. бухгалтер М. Ю. Бевза Усі працівники
7.	Зустріч пожежних підрозділів	Місце зустрічі — біля входу до будівлі на вул. Ринковій, 7. Той, хто зустрічає, має інформувати керівника підрозділу пожежної охорони, який прибув за викликом, про таке: <ul style="list-style-type: none"> • чи увесь персонал ТОВ "ПРОГРЕС" евакуйований з будівлі; • де виникла пожежа (займання); • яке (які) приміщення горить, куди поширюються вогонь і дим; • де встановлені пожежні гідранти. Той, хто зустрічає, має надавати будь-які довідки на вимогу представників пожежної охорони.	Заступник директора В. В. Денисенко

Примітка: під час вивчення та практичного відпрацювання плану евакуації зважати на можливі випадки відсутності на момент пожежі окремих осіб, які відповідають за організацію та здійснення заходів, вказаних у плані, і передбачити їх заміну іншими особами.

Директор ТОВ "ПРОГРЕС"

І. С. Власів

З планом евакуації та розподілом обов'язків ознайомлені:
(підписи посадових осіб і працівників ТОВ "ПРОГРЕС")

Додаток 12

НАКАЗ
Про порядок, за яким працівники підприємства
проходять інструктажі, спеціальне навчання
та перевірку знань з питань
пожежної безпеки

На виконання вимог статті 8 Закону України “Про пожежну безпеку”, “Правил пожежної безпеки в Україні” та наказу МНС України від 29.09.2003 р. № 368 “Про затвердження Типового положення про спеціальне навчання, інструктажі та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України”, з метою підвищення загальних пожежно-технічних знань працівників, навчання їх правил пожежної безпеки з огляду на пожежонебезпечні особливості виробництва, глибше ознайомлення з протипожежними заходами та діями в разі виникнення пожежі, вироблення навичок використання наявних засобів гасіння пожежі,

НАКАЗУЮ:

1. Усім інженерно-технічним працівникам, робітникам та службовцям проходити протипожежні інструктажі. Організацію проведення інструктажів і перевірки знань доручити відповідальному за пожежну безпеку підприємства Д. І. Шпаківському.

2. Начальникові відділу кадрів визначити згідно зі штатним розписом підприємства переліки посад, у разі призначення на які потрібно проходити протипожежний інструктаж чи пожежно-технічний мінімум.

3. З усіма працівниками, щойно прийнятими на роботу (постійну або тимчасову), а також з особами, що прибули на підприємство у відрядження, на виробничу практику (навчання) і мають брати безпосередню участь у виробничому процесі, до початку виконання їхніх обов'язків проводити вступний протипожежний інструктаж. Проведення

вступного протипожежного інструктажу доручити начальникові добровільної пожежної дружини О. П. Кальченку. Інструктаж проводити у кабінеті охорони праці.

4. До початку виробничої діяльності безпосередньо на робочому місці проводити первинний протипожежний інструктаж. Первинний протипожежний інструктаж мають проходити:

- усі щойно прийняті на роботу (постійну чи тимчасову);
- працівники, переведені з інших структурних підрозділів, виробничих дільниць підприємства;
- особи, що прибули на підприємство у відрядження і мають брати безпосередню участь у виробничому процесі;
- будівельники сторонніх організацій, які виконують на підприємстві будівельно-монтажні, ремонтні або інші роботи;
- учні (студенти) під час виробничої практики (навчання).

5. Не менше ніж раз на рік на робочому місці з усіма працівниками проводити повторний протипожежний інструктаж.

6. Позаплановий протипожежний інструктаж з працівниками проводити в разі виникнення таких обставин:

- набрали чинності нові або доопрацьовані нормативні акти з питань пожежної безпеки (норми, правила, інструкції, положення тощо);
- підприємство змінює технологічний процес, застосовує нове або замінює чи модернізує наявне пожежонебезпечне устаткування;
- таку вимогу висунули державні інспектори з пожежного нагляду, якщо вони дійшли висновку, що працівники підприємства погано засвоїли правила пожежної безпеки на робочому місці, не знають, як діяти у разі пожежі й користуватися первинними засобами гасіння пожежі.

7. Безпосередньо перед тим, як працівники виконуватимуть разові (тимчасові) пожежонебезпечні роботи (зварювальні, для нагрівання та інші), а також під час ліквідації аварії, стихійного лиха проводити з працівниками цільовий протипожежний інструктаж.

8. Проведення первинного, повторного, позапланового та цільового протипожежних інструктажів доручити безпосередньо керівникам робіт (начальникові виробництва, цеху, дільниці і т. ін.), які пройшли навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки.

9. Первинний, повторний та позаплановий інструктажі завершувати перевіркою знань. Перевірку має здійснювати особа, яка проводила інструктаж.

10. Про проведення протипожежних інструктажів усіх видів, крім цільового, у спеціальних журналах робити записи (окремо від записів про інструктажі з питань охорони праці) з підписами осіб, які пройшли інструктаж, і тих осіб, котрі його проводили.

Запис про проведення цільового протипожежного інструктажу вносити до документу, що дозволяє виконання робіт (наряд-допуск, дозвіл).

11. Не допускати до роботи осіб, які не пройшли протипожежних інструктажів або виявили незадовільні знання.

12. Для інженерно-технічних працівників, робітників і службовців, яких приймають на роботу з підвищеною пожежною небезпекою, організувати попереднє спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум).

13. Пожежно-технічний мінімум мають проходити:

- електрогазозварювальники;
- особи, що беруть безпосередню участь у виробничому процесі в приміщеннях категорій за вибухопожежною небезпекою "А" і "Б" (відповідно до ОНТП 24-86);
- особи, які виконують роботи на устаткуванні, обладнанні, апаратах, де перебувають в обігу легкозаймисті та горючі рідини, горючі гази, речовини та матеріали, здатні вибухати або горіти внаслідок взаємодії з водою, киснем, повітрям та один з одним;
- працівники складського господарства, де підприємство зберігає пожежонебезпечні матеріали та речовини;
- електрики, що працюють з електроустаткуванням у вибухонебезпечних та пожежонебезпечних зонах (відповідно до "Правил будови електроустановок" (ПБУ));

- інші категорії працівників, діяльність яких потребує глибших знань з питань пожежної безпеки та навичок у разі виникнення пожежі.

14. Щороку з працівниками, зайнятими на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, проводити перевірку знань з питань пожежної безпеки. Для перевірки знань створити комісію у складі:

голова комісії — О. М. Ткачук

члени комісії: Л. Д. Кметик, С. І. Швець, В. В. Зайченко.

15. Допуск до роботи осіб, які не пройшли спеціального навчання з питань пожежної безпеки (пожежно-технічного мінімуму) і не здали заліків, заборонити.

16. Працівників, які пройшли спеціальне навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму, звільнити від проходження вступного та первинного протипожежних інструктажів.

17. Контроль за виконанням наказу доручити Д. О. Пащенко.

Директор

_____ (підпис)

Я. І. Височан

Додаток 13

Додаток 1
до постанови Кабінету Міністрів України
від 31 травня 2006 р. N 774

ТАРИФИ

на проведення органом державного пожежного нагляду оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта, приміщення та проектно-кошторисної документації, затвердження якої не потребує висновку комплексної державної експертизи

Вид оцінки (експертизи)	Тарифи (з урахуванням ПДВ), гривень за 1 людино-годину
1. Оцінка (експертиза) протипожежного стану вибухопожежонебезпечного об'єкта	31,5
2. Оцінка (експертиза) протипожежного стану об'єкта з масовим перебуванням людей	24,25
3. Оцінка (експертиза) протипожежного стану підприємства, об'єкта, приміщення	16,99
4. Експертиза проектно-кошторисної документації, затвердження якої не потребує висновку комплексної державної експертизи на відповідність нормативним актам з пожежної безпеки	16,48

Додаток 2
до постанови Кабінету Міністрів України
від 31 травня 2006 р. N 774

ЗАЯВА

на проведення органом державного пожежного нагляду оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта, приміщення та проектно-кошторисної документації, затвердження якої не потребує висновку комплексної державної експертизи

_____ (найменування підприємства та прізвище, ім'я, по батькові керівника (власника) або уповноваженої ним особи)

просить укласти договір та провести експертизу _____

_____ (вид експертизи)

_____ (найменування об'єкта, його місцезнаходження)

_____ до "____" _____ 200__ р.

_____ (характеристика підприємства, об'єкта, приміщення або проектно-кошторисної документації –

_____ конструктивні елементи будівлі, загальна площа,

_____ ступінь пожежної небезпеки об'єкта або його призначення, поверховість, наявність підвальних та

_____ горищних приміщень, систем електроосвітлення, опалення, розрахункова кількість робочих місць,

_____ мінімальна відстань до пожежного депо, потреба у витратах води на зовнішнє та

_____ внутрішнє пожежогасіння)

Телефон _____ Телефакс _____

Заявник _____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

М. П.

"____" _____ 200__ р.

Заяву зареєстровано в _____ (найменування органу державного пожежного нагляду) _____ (дата реєстрації)

Додаток 14

Характерні порушення вимог щодо пожежної безпеки та типові вимоги державного пожежного нагляду в процесі оформлення дозволу на початок роботи підприємств і оренду приміщень

Узагальнивши характерні порушення вимог щодо пожежної безпеки, які найчастіше зустрічаються в процесі оцінки протипожежного стану основних об'єктів бізнесу (офіси, торгівля, сфера обслуговування), можна навести такий їх перелік.

№ з/п	Порушення вимог щодо пожежної безпеки	Посилання на нормативні документи (обґрунтування)
1.	Не визначено обов'язків посадових осіб щодо гарантування пожежної безпеки, не призначено відповідальних за пожежну безпеку окремих блоків будівлі, приміщення тощо, технологічного та інженерного обладнання й устаткування, а також відповідальних за утримання та експлуатацію технічних засобів протипожежного захисту.	Порушення вимог статті 2 Закону України "Про пожежну безпеку", пункту 3.2 "Правил пожежної безпеки в Україні"
2.	У наказі (інструкції) не встановлено відповідного протипожежного режиму, зокрема не визначено: <ul style="list-style-type: none"> • можливості (місця) куріння, застосування відкритого вогню, використання побутових нагрівальних приладів; • порядку виконання тимчасових пожежонебезпечних робіт (зокрема зварювальних); • правил проїзду та стоянки транспортних засобів; • порядку прибирання, зберігання промашеного спецодягу та ганчір'я, очищення повітроводів вентиляційних систем від горючих відкладів; • порядку від'єднання електрообладнання від мережі в разі пожежі; • порядку, за яким потрібно проводити огляд і зачиняти приміщення по закінченні роботи; 	Порушення вимог пункту 3.3 "Правил пожежної безпеки в Україні"

№ з/п	Порушення вимог щодо пожежної безпеки	Посилання на нормативні документи (обґрунтування)
	<ul style="list-style-type: none"> • порядку, за яким посадові особи мають проходити навчання й перевірку знань з питань пожежної безпеки, а також порядку, за яким з працівниками потрібно проводити протипожежні інструктажі та заняття з пожежно-технічного мінімуму й призначати відповідальних за їх проведення; • порядку організації, експлуатації та обслуговування наявних технічних засобів протипожежного захисту (протипожежного водогону, насосної станції, автоматичної пожежної сигналізації, вогнегасників і т. ін.); • порядку проведення планово-попереджувальних ремонтів та оглядів електроустаткування, опалювального, вентиляційного та іншого інженерного обладнання; • дій працівників у разі виявлення пожежі; • порядку збору охоронців та відповідальних посадових осіб у разі виникнення пожежі, їх виклику вночі, у вихідні й святкові дні. <p>Працівників не ознайомлено з цими вимогами на інструктажах, під час проходження пожежно-технічного мінімуму тощо; витягів з наказу (інструкції) з головними положеннями не вивішено на помітних місцях.</p>	
3.	Не складено загальнооб'єктові інструкції про заходи пожежної безпеки та інструкції для всіх пожежонебезпечних приміщень (складів, електрощитових, архіву, серверної, підсобних приміщень і т. ін.).	Порушення вимог пункту 3.4 "Правил пожежної безпеки України"
4.	Не встановлено порядку (системи) сповіщення людей про пожежу, з яким потрібно ознайомити всіх працівників.	Порушення вимог пункту 3.7 "Правил пожежної безпеки в Україні"
5.	На території підприємства та в приміщеннях не встановлено знаків безпеки згідно з ГОСТ 12.4.026-76.	Порушення вимог пункту 3.8 "Правил пожежної безпеки в Україні"
6.	У приміщеннях на помітних місцях біля телефонів не вивішено табличок із зазначенням номеру телефону для виклику пожежної охорони.	Порушення вимог пункту 3.7 "Правил пожежної безпеки в Україні"

№ з/п	Порушення вимог щодо пожежної безпеки	Посилання на нормативні документи (обґрунтування)
7.	Для працівників охорони адміністрація не розробила інструкції, в якій мала б вказати їхні обов'язки щодо контролю за дотриманням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, послідовності дій у разі виявлення пожежі, спрацювання автоматичного гасіння пожежі, а також визначити, кого з посадових осіб адміністрації потрібно викликати в нічний час у разі пожежі.	Порушення вимог пункту 3.10 "Правил пожежної безпеки в Україні"
8.	Для забезпечення надійної експлуатації устаткування пожежної автоматики в наказі або розпорядженні адміністрації не призначено: <ul style="list-style-type: none"> • особи, відповідальної за експлуатацію устаткування пожежної автоматики; • персоналу, що здійснює технічне обслуговування та ремонт устаткування пожежної автоматики; • оперативного (чергового) персоналу для контролю за справністю устаткування пожежної автоматики (оперативного персоналу — для щоденного контролю, чергового персоналу — для цілодобового контролю). 	Порушення вимог пункту 5.1 "Правил технічного утримування установок пожежної автоматики"
9.	На об'єкті (в особи, яка відповідає за експлуатацію устаткування пожежної автоматики) немає такої експлуатаційної та технічної документації: <ul style="list-style-type: none"> • проектної та технічної документації на устаткування; • акту обстеження за обставин, визначених у ДБН В.2.5-13-98; • акту приймання-здавання відповідного устаткування в експлуатацію; • паспортів та інструкцій з експлуатації для обладнання, приладів і технічних засобів пожежної автоматики, викладених українською або російською мовою; • відомостей щодо змонтованого обладнання, вузлів, приладів та засобів автоматизації; • копій сертифікатів відповідності або свідоцтв про визнання приладів і устаткування пожежної автоматики, що їх (сертифікати чи свідоцтва) видав Державний центр 	Порушення пункту 7.1 "Правил технічного утримування установок пожежної автоматики"

№ з/п	Порушення вимог щодо пожежної безпеки	Посилання на нормативні документи (обґрунтування)
	сертифікації виробів протипожежного призначення при МНС України або інший орган сертифікації, акредитований у системі Укрсеппро.	
10.	Немає технічної документації, що її потрібно зберігати в приміщенні диспетчерського пункту (на місцях, де встановлено приймальні прилади та вузли керування), в якому перебуває оперативний (черговий) персонал: <ul style="list-style-type: none"> • інструкції з експлуатації устаткування пожежної автоматики; • журналу обліку технічного обслуговування та ремонту (планового й позапланового) устаткування пожежної автоматики; • журналу обліку санкціонованого та не санкціонованого спрацювання (відмов, несправностей) устаткування пожежної автоматики; • переліку регламентних робіт з технічного обслуговування відповідного устаткування; • графіку чергувань оперативного (чергового) персоналу; • посадових інструкцій та інструкцій з охорони праці; • плану-графіку технічного обслуговування відповідного устаткування пожежної автоматики; • журналу, в якому фіксують здавання-приймання чергувань оперативного (чергового) персоналу; • плану-схеми об'єкту з зазначенням приміщень, що підлягають захисту, і місць встановлення приладів та пристроїв пожежної автоматики. 	Порушення пункту 7.2 "Правил технічного утримування установок пожежної автоматики"
11.	До роботи інколи допускають осіб, які не пройшли навчання, протипожежного інструктажу та перевірки знань з питань пожежної безпеки.	Порушення вимог пункту 3.20 "Правил пожежної безпеки в Україні"
12.	Немає погоджених з органами державного пожежного нагляду програм для проведення вступного та первинного протипожежних інструктажів, не заведено спеціального журналу реєстрації інструктажів з питань пожежної безпеки.	Порушення вимог пунктів 2.4 і 2.1.2 "Типового положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України"

№ з/п	Порушення вимог щодо пожежної безпеки	Посилання на нормативні документи (обґрунтування)
13.	Не встановлено порядку відмикання напруги в електрообладнанні, силових та контрольних кабелів у разі пожежі. За таких обставин, однак, електроживлення систем пожежної автоматики, протипожежного водопостачання та експлуатаційного (аварійного) освітлення має залишатися під'єднаним.	Порушення вимог пункту 5.1.31 "Правил пожежної безпеки в Україні"
14.	У договорах про оренду не визначено обов'язків сторін щодо гарантування пожежної безпеки орендованого майна.	Порушення вимог пункту 2.4 "Правил пожежної безпеки в Україні"
15.	На об'єкті не застосовують засобів наочної агітації щодо гарантування пожежної безпеки.	Порушення вимог розділу 4 ГОСТ 12.1.004 "Пожежна безпека. Загальні вимоги"
16.	Не складено й не вивішено на помітних місцях планів (схем) евакуації людей у разі пожежі.	Порушення вимог пункту 3.5 "Правил пожежної безпеки в Україні"
17.	Для доповнення схематичних планів евакуації не складено інструкцій, які визначають дії персоналу щодо організації безпечної та швидкої евакуації людей і за якими не рідше ніж раз на півроку потрібно проводити тренінги для всіх працівників.	Порушення вимог пункту 3.5 "Правил пожежної безпеки в Україні"
18.	Не призначено особи, яка відповідає за протипожежний стан, обслуговування та технічну експлуатацію електрообладнання, зокрема електрообладнання слабого струму, і має такі обов'язки: <ul style="list-style-type: none"> • організувати й проводити профілактичні огляди та планово-попереджувальні ремонти електрообладнання й електромереж, а також вчасно усувати порушення, які можуть призвести до пожежі; • гарантувати правильність застосування електрообладнання, кабелів, електропроводок залежно від класу пожежо- та вибухонебезпеки зон і умов навколишнього середовища, а також гарантувати справність апаратів захисту від коротких замикань, перевантажень та інших небезпечних режимів робіт; 	Порушення вимог пункту 5.1.38 "Правил пожежної безпеки в Україні"

№ з/п	Порушення вимог щодо пожежної безпеки	Посилання на нормативні документи (обґрунтування)
	• організувати навчання та інструктажі чергового персоналу з питань пожежної безпеки під час експлуатації електрообладнання.	
19.	На підприємстві допускають куріння в будівлях, де містяться торговельні підприємства, склади та бази.	Порушення вимог пункту 4.1.21 "Правил пожежної безпеки в Україні"
20.	Для будівель та приміщень виробничого, складського призначення і лабораторій не визначено категорій щодо вибухонебезпеки та пожежної небезпеки (за ОНТП 24-86), а також класів зон за правилами улаштування електроулаштування, які (категорії та класи зон) належить позначати на вхідних дверях до приміщень.	Порушення вимог пункту 4.2.7 "Правил пожежної безпеки в Україні"
21.	У пожежонебезпечних зонах використовують світильники з лампами без захисного суцільного скла (ковпаків).	Порушення вимог пункту 5.1.29 "Правил пожежної безпеки в Україні"
22.	На електродвигуни, світильники, інші електричні машини, апарати та обладнання, встановлені у пожежонебезпечних зонах, не нанесено знаків, що вказують їх ступінь захисту згідно з чинними стандартами.	Порушення вимог пункту 5.1.6 "Правил пожежної безпеки в Україні"
23.	У складських приміщеннях, які замикаються і в яких є пожежонебезпечні зони, немає апаратів для того, щоб ззовні від'єднати вказані приміщення від силових і освітлювальних мереж незалежно від наявності апаратів для вимикання цих мереж усередині приміщень. Такі апарати мають міститися в ящику з негорючого матеріалу, обладнаному пристроєм для пломбування, і бути доступними для обслуговування цілодобово.	Порушення вимог пункту 5.6.4 "Правил будови електроустановок"
24.	Із спеціалізованими організаціями (з кваліфікованими фахівцями) не укладено договорів про планове технічне обслуговування відповідного електроулаштування.	Порушення вимог пункту 5.1.38 "Правил пожежної безпеки в Україні"
25.	Виявлено, що працівники використовують побутові електронагрівальні прилади в непристосованих для цієї потреби (не спеціальних) приміщеннях (місцях),	Порушення вимог пунктів 5.1.17 і 5.1.29 "Правил пожежної"

№ з/п	Порушення вимог щодо пожежної безпеки	Посилання на нормативні документи (обґрунтування)
	переважно у кімнатах для персоналу, без негорючих теплоізоляційних підставок.	безпеки в Україні”, пункту 5.6.5 “Правил будови електроустановок”
26.	На підприємстві не замірюють з періодичністю не рідше ніж раз на два роки опору ізоляції електричних мереж та електрообладнання.	Порушення вимог пункту 5.1.34 “Правил пожежної безпеки в Україні”
27.	Електрощитів не устатковано схемами під'єднання споживачів, на яких (схемах) мають бути вміщені пояснювальні написи і вказана величина номінального струму апаратів захисту.	Порушення вимог пункту 5.1.22 “Правил пожежної безпеки в Україні”
28.	На підприємстві допускають з'єднання електропроводів забороненим способом холодного скручування.	Порушення вимог пункту 5.1.7 “Правил пожежної безпеки в Україні”
29.	На підприємстві улаштували й експлуатують тимчасові електромережі.	Порушення вимог пункту 5.1.9 “Правил пожежної безпеки в Україні”
30.	Працівники складають горючі матеріали на відстані від електрообладнання, яка є меншою за 1 м, та під електрощитами.	Порушення вимог пункту 5.1.29 “Правил пожежної безпеки в Україні”
31.	На евакуаційних виходах не зображено знаків пожежної безпеки за ГОСТ 12.4.026.	Порушення вимог пункту 5.8 ДБН В.1.1-7-2002 “Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва”
32.	Приміщення не обладнано належними системами сповіщення про пожежу.	Порушення вимог, сформульованих у таблиці Е 1 додатку Е ДБН В.1.1-7-2002 “Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва”
33.	Кілька дверей евакуаційних виходів мають запори, що перешкоджають їх вільному відчиненню зсередини без ключа.	Порушення вимог пункту 5.19 ДБН В.1.1-7-2002 “Захист

№ з/п	Порушення вимог щодо пожежної безпеки	Посилання на нормативні документи (обґрунтування)
		від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва”
34.	На шляхах евакуації підлога має слизьке покриття.	Порушення вимог пункту 4.3.11 “Правил пожежної безпеки в Україні”
35.	Виявлено, що подекуди обладнання розміщене в торговельних залах у такий спосіб, що воно перешкоджатиме вільній евакуації відвідувачів у разі пожежі.	Порушення вимог пункту 7.6.6 “Правил пожежної безпеки в Україні”
36.	Немає даних (протоколів випробувань), які підтверджують, що килимові покриття підлоги в приміщеннях є помірно небезпечними за токсичності продуктів горіння, мають помірну димотворчу здатність згідно з ГОСТ 12.1.044-89 “ССБТ. Пожежовибухонебезпека речовин та матеріалів. Номенклатура показників і методи їх визначення”, відповідають групам поширення полум'я РП 1, РП 2 згідно з ДСТУ Б В.2.7-70-98 “Будівельні матеріали. Метод випробування на розповсюдження полум'я”, а отже, можуть бути застосовуваними у приміщеннях будівлі.	Порушення вимог пункту 4.3.5 “Правил пожежної безпеки в Україні”, пункту 4.38 ДБН В.2.2-9-99* “Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди”
37.	У приміщеннях підвального поверху, в яких зберігають горючі речовини та матеріали, немає вікон розмірами 0,75 м x 1,2 м з прямиками.	Порушення вимог пункту 6.14 ДБН В.1.1-7-2002 “Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва”
38.	У складських приміщеннях не улаштовано проходів між стінами і стелажми завширшки не менше ніж 1 м.	Порушення вимог пункту 7.10.1.4 “Правил пожежної безпеки в Україні”
39.	Відстань між стінами і штабелями в складських приміщеннях становить менше ніж 0,8 м.	Порушення вимог пункту 7.10.1.4 “Правил пожежної безпеки в Україні”
40.	Перегородки в складських, господарських, технічних приміщеннях, коморах, щитових,	Порушення вимог пункту 4.37 ДБН

№ з/п	Порушення вимог щодо пожежної безпеки	Посилання на нормативні документи (обґрунтування)
	вентиляційних камерах не є протипожежними перегородками 1-го типу, а двері — протипожежними дверима 2-го типу з межею вогнестійкості не менше ніж 0,6 години.	В.2.2-9-99* “Будинки і споруди. ”Громадські будинки та споруди”
41.	Горючі товари, негорючі товари в горючому упакуванні часто зберігають у приміщеннях, які не мають віконних отворів або спеціальних засобів димовидалення.	Порушення вимог пункту 7.6.11 “Правил пожежної безпеки в Україні”
42.	Не здійснено вогнезахисної обробки дерев’яних конструкцій.	Порушення вимог пункту 4.2.6 “Правил пожежної безпеки в Україні”
43.	Викінчення стін торговельного залу виконано з горючих матеріалів.	Порушення вимог пункту 4.39 ДБН В.2.2-9-99* “Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди”
44.	Приміщень не обладнано устаткуванням автоматичної пожежної сигналізації.	Порушення вимог пункту 6.1.2 “Правил пожежної безпеки в Україні”, таблиці С 1 додатку С ДБН В.2.2-9-99* “Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди”
45.	Устаткування пожежної автоматики не доведено до справного стану, підприємство не здійснює їх технічного обслуговування (не надає сертифікатів відповідності, актів прийняття в експлуатацію, договорів про технічне обслуговування, укладених зі спеціалізованими організаціями, які мають відповідні ліцензії).	Порушення вимог пунктів 6.1.1–6.1.4 “Правил пожежної безпеки в Україні”, пунктів 8.1, 8.2, 9.1, 9.2, 9.4 і 9.5 “Правил технічного утримування установок пожежної автоматики”
46.	Сигналу від приймально-контрольних приладів устаткування пожежної сигналізації не виведено на пульт централізованого спостереження пожежної охорони.	Порушення вимог пункту 6.1.28 “Правил пожежної безпеки в Україні”, пункту 1.1.7 ДБН В.2.5-13-98 “Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд”

№ з/п	Порушення вимог щодо пожежної безпеки	Посилання на нормативні документи (обґрунтування)
47.	Приймально-контрольні прилади пожежної автоматики встановлено не в спеціальному приміщенні.	Порушення вимог пунктів 1.6.11 і 1.6.13 ДБН В.2.5-13-98 “Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд”
48.	Приміщень не устатковано первинними засобами гасіння пожежі відповідно до норм належності.	Порушення вимог пункту 6.4.8 “Правил пожежної безпеки в Україні”, пункту 2.1 “Типових норм належності вогнегасників”
49.	Наявним вогнегасникам не присвоєно облікових (інвентарних) номерів.	Порушення вимог пункту 3.4 “Правил експлуатації вогнегасників”
50.	Не організовано технічного обслуговування вогнегасників для забезпечення їх справного стану та якісної експлуатації.	Порушення вимог пункту 2.8 “Правил експлуатації вогнегасників”
51.	Не оформлено журналу обліку вогнегасників на об’єкті.	Порушення вимог пункту 3.5 “Правил експлуатації вогнегасників”
52.	На об’єкті допускають експлуатацію вогнегасників, не призначивши відповідальної особи.	Порушення вимог пункту 2.5 “Правил експлуатації вогнегасників”
53.	Для працівників не організовано й не проведено навчання правил застосування вогнегасників за призначенням.	Порушення вимог пункту 2.4 “Правил експлуатації вогнегасників”
54.	На підприємстві не дотримують вимоги, згідно з якою не рідше ніж раз на місяць потрібно здійснювати періодичний огляд вогнегасників і реєструвати результати огляду в журналі обліку вогнегасників.	Порушення вимог пунктів 3.16.1, 3.16.2 і 3.16.4 “Правил експлуатації вогнегасників”
55.	Технічне діагностування вогнегасників здійснюють рідше ніж раз на рік.	Порушення вимог пункту 3.20.2 “Правил експлуатації вогнегасників”
56.	Наявні вогнегасники встановлено на підлозі, часто у непомітних місцях, доступ до них ускладнено.	Порушення вимог пунктів 3.6–3.9 “Правил експлуатації вогнегасників”

Додаток 15

Основні протипожежні вимоги щодо малих архітектурних форм

До малих архітектурних форм відносять, зокрема, кіоски (павільйони) та контейнери. Нагадаємо визначення цих понять. **Кіоск** — це одноповерхова споруда загальною площею не більше ніж 30 м², призначена для торгівлі без доступу покупців усередину споруди. **Окремо встановленим кіоском** (павільйоном) вважають такий кіоск (павільйон), від якого витримано протипожежний розрив щодо інших кіосків (павільйонів), будівель і споруд. **Група кіосків** (павільйонів) — це кіоски (павільйони), розміщені на обмеженій території без протипожежних розривів між ними. До **контейнерів** відносять споруди, призначені для перевезення штучних вантажів широкої номенклатури, а також для збільшення вантажних одиниць у разі перевезення дрібноштучних вантажів у запакованому вигляді. Варто зазначити, що контейнер можна переобладнати під кіоск.

Організаційні заходи

Для кожного павільйону та кіоску потрібно розробити інструкцію про заходи пожежної безпеки.

Вимоги щодо розміщення

Кіоски (павільйони) та контейнери на відкритих територіях можна розміщувати без протипожежних розривів на такій площі:

- 2 500 м², якщо йдеться про кіоски (павільйони) та контейнери I та II ступенів вогнестійкості;
- 1 000 м², якщо розміщені кіоски (павільйони) мають III ступінь вогнестійкості;
- 800 м², якщо йдеться про кіоски (павільйони) ступеню вогнестійкості III-б;
- 500 м², якщо розміщені кіоски (павільйони) мають ступені вогнестійкості III-а, IV, IV-а та V.

Якщо ви розміщуєте разом кіоски (павільйони) ступенів вогнестійкості I, II, III, III-а, III-б, IV, IV-а та V, то загальна площа, на якій не потрібно улаштовувати протипожежних розривів, може ста-

новити 500 м² (як для кіосків чи павільйонів ступенів вогнестійкості III-а, IV, IV-а та V).

В одній групі торговельного ряду у дві смуги можуть стояти не більше ніж 20 кіосків та павільйонів, а в групі ряду в одну смугу — не більше як 10.

Інші технічні вимоги

Загальна площа кіоску не має перевищувати 30 м², а павільйону — 300 м².

У кіосках, розміщених групою, та павільйонах належить встановити автоматичну пожежну сигналізацію.

Кіоск чи павільйон можна виготовити з горючих матеріалів, однак за умови, що вони не є легкозаймистими, наднебезпечними й високонебезпечними за токсичністю продуктів горіння і не мають високої димотворчої здатності. Натомість кіоски та ятки, встановлені в будівлях та спорудах (якщо це не суперечить нормативним вимогам), належить виготовляти з негорючих матеріалів.

Внутрішнє опорядження та підлога павільйонів, а також кіосків, призначених для розміщення всередині будівель, мають бути виготовлені з негорючих матеріалів або матеріалів груп горючості Г 1 — Г 2.

Якщо ви встеляєте стіни кіоску чи павільйону утеплювачем з горючих матеріалів, то простежте, щоб між ним і прилеглими конструкціями не було пустот.

У павільйонах загальною площею понад 60 м² потрібно улаштувати не менше ніж два евакуаційні виходи в різних місцях.

Ширина вхідних дверей кіоску має становити не менше ніж 0,6 м, а павільйону — не менше ніж 0,8 м. Подбайте, щоб двері павільйонів відчинялися в напрямку виходу, а замки зовнішніх дверей кіосків та павільйонів відмикалися зсередини без ключа.

У віконних прорізах кіосків та павільйонів дозволено встановлювати ґрати та захисні металеві листи, що зачиняються зсередини. Проте в час перебування у кіосках чи павільйонах відвідувачів такі захисні пристрої потрібно відхиляти.

Певна річ, у кожному кіоску чи павільйоні обов'язково належить встановити вогнегасник.

Для опалення кіосків та яток можна застосовувати олійні радіатори та нагрівальні електропанелі (на зразок РБЕ-1, ЕК-2,

ЕК-4, ПТ-8-2 тощо) з закритими нагрівальними елементами. Потурбуйтеся про те, щоб такі радіатори та електропанелі мали справний індивідуальний електрозахист і терморегулятор.

Використовувати для освітлення кіосків та яток свічки й інші джерела відкритого вогню заборонено.

Важливо також пам'ятати, що кіоски, павільйони, намети, пересувні пункти торгівлі, розміщені на відкритих територіях за межами населених пунктів, потрібно обладнати блискавкозахистом відповідно до РД 34.21.122-87 — “Інструкції щодо улаштування блискавкозахисту будівель і споруд”.

Додаток 16

Правила експлуатації вогнегасників

Основні правила експлуатації вогнегасників викладено в НАПБ Б.01.008-2004 “Правила експлуатації вогнегасників”.

Зокрема, керівники підприємств або їхні уповноважені особи, а також орендарі, якщо це визначено в договорі про оренду, мають забезпечувати належну експлуатацію та технічне обслуговування вогнегасників.

Передусім потрібно організувати технічне обслуговування вогнегасників. Особа, відповідальна за пожежну безпеку на об'єкті, мусить передавати вогнегасники до пункту технічного обслуговування вогнегасників (далі — ПТОВ) за таких обставин:

- у разі одержання незадовільних результатів первинного або періодичного огляду;
- після застосування за призначенням;
- по закінченні гарантійного терміну експлуатації.

Для виконання таких робіт підприємство укладає договір з пунктом технічного обслуговування вогнегасників відповідно до вимог чинного законодавства України. Перед тим як підписувати згаданий документ, обов'язково перевірте, чи одержав ПТОВ ліцензію на право здійснювати технічне обслуговування вогнегасників, яку видає Державний департамент пожежної безпеки МНС України. Переконайтеся також, що той пункт обслуговування має документ, котрий підтверджує відповідність наданих послуг встановленим вимогам (цей документ видає акредитований орган сертифікації). Крім того, попросіть, щоб у ПТОВ вам показали технічну документацію на кожний тип вогнегасника. Пам'ятайте, що в кожному пункті обслуговування мусить працювати підготований персонал, мають бути виробничі площі та відповідне технічне обладнання для обслуговування вогнегасників.

ПТОВ приймає на технічне обслуговування вогнегасники з сертифікатом відповідності і здійснює їх технічне обслуговування

згідно з вимогами чинних нормативних та експлуатаційних документів розробника чи виробника вогнегасників.

У пункті обслуговування вам мусять надати повну інформацію з питань технічного обслуговування вогнегасників. Такі відомості ви знайдете на інформаційному щиті в спеціально обладнаному приміщенні, в якому оформлятимете своє замовлення. Там-таки мають бути вміщені копії нормативно-правових актів, зразки документів, з якими вам варто ознайомитися, перед тим як укласти договір про обслуговування. До них належать, зокрема, такі:

- копії документів, що підтверджують право ПТОВ здійснювати технічне обслуговування вогнегасників;
- правила надання послуг такого роду;
- класифікація пропонованих послуг з інформацією про їхню трудомісткість і вартість;
- форма та зразок договору з додатками, котрі ПТОВ оформляє за згодою замовника;
- інформація про графік роботи та персонал, телефонні номери центральних і місцевих органів виконавчої влади, телефонні номери громадських організацій (об'єднань) споживачів, порядок оформлення договору про надання послуг для фізичних і юридичних осіб, зразки оформлення документів, а також порядок обслуговування громадян, що користуються пільгами.

Приймати вогнегасники на технічне обслуговування належить за присутності власника підприємства або його уповноваженої особи.

Спершу перевіряють супровідні документи й вашу заяву щодо надання послуг. Відтак оформляють акт приймання вогнегасників. Згаданий документ, складений щонайменше у двох примірниках, підписують представники обох сторін (замовника та ПТОВ).

На корпусах вогнегасників, що пройшли технічне обслуговування, працівник ПТОВ прикріплює етикетку ПТОВ встановленого зразка з маркуванням щодо здійсненого технічного обслуговування (контрольний знак зеленого кольору), вказує на ній дату його

здійснення та номер посвідчення працівника ПТОВ, який надав такі послуги, а також дату проведення наступного технічного обслуговування (контрольний знак червоного кольору). Таку саму інформацію працівник ПТОВ вносить до паспорта на вогнегасник.

Приймати вогнегасники після технічного обслуговування ви (ваша уповноважена особа) маєте за присутності представника ПТОВ. Рекомендуємо діяти за таким порядком:

- перевірте документи, що їх оформив ПТОВ. Звертаємо вашу увагу на той факт, що перед тим як видати вам вогнегасники після обслуговування, їх приймає контролер якості ПТОВ. Тож варто пересвідчитися, чи є в наряді-замовленні відповідний підпис, засвідчений печаткою;
- переконайтеся, що якість і обсяг виконаної роботи відповідають вашому замовленню;
- оформіть акт приймання вогнегасників після їх технічного обслуговування. Такий документ, складений щонайменше у двох примірниках, мають підписати обидві сторони.

Не рідше ніж раз на рік належить здійснювати технічне діагностування вогнегасників на ПТОВ. Діагностувати накачні вогнегасники, обладнані запірно-пусковими пристроями зі зворотним клапаном, може працівник ПТОВ безпосередньо на підприємстві, якщо він має відповідне посвідчення.

Виконуючи таку процедуру, працівник ПТОВ визначає, чи відповідають вогнегасники вимогам нормативних та експлуатаційних документів; яким є технічний стан вогнегасників; яких саме заходів потрібно вжити, щоб забезпечити придатність вогнегасників до використання.

Зазначимо, що на корпусі кожного вогнегасника прикріплюють етикетку ПТОВ, на якій вказують назву та юридичну адресу ПТОВ, номер ліцензії і номер сертифікату відповідності, а також відводять місце для маркування щодо здійсненого технічного діагностування та технічного обслуговування вогнегасника. На той вогнегасник, де такої етикетки немає, працівник ПТОВ її прикріплює.

Якщо вогнегасник відповідає всім вимогам, працівник ПТОВ наносить на етикетку маркування щодо здійсненого технічного

діагностування (контрольний знак жовтого кольору): вказує дату технічного діагностування та номер свого посвідчення на право діагностувати вогнегасники. Такі самі дані працівник ПТОВ вписує до паспорта на вогнегасник.

Натомість якщо вогнегасник виявився непридатним до використання, працівник ПТОВ рекомендує віддати вогнегасник у ремонт, перезарядити, більше його не експлуатувати і т. ін.

Додаток 17**Телефони для довідок і звернень**

Телефон довіри МВС України	(044) 256-16-75
Громадська приймальня МНС України	(044) 247-31-78
Телефон довіри Головного управління МНС у м. Києві	(044) 272-19-59
Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, Відділ звернень громадян і суб'єктів підприємницької діяльності	(044) 285-80-53
“Гаряча” телефонна лінія Київської міської державної адміністрації (графік роботи див. на сайті: <i>www.kmv.gov.ua</i>) “Call центр”	(044) 0-51
Інформаційна телефонна лінія Українського освітнього центру реформ	(044) 490-56-56

Міжнародна фінансова корпорація (International Finance Corporation, IFC) є інвестиційним підрозділом Групи Світового банку. Місія IFC полягає в залученні інвестицій у приватний сектор країн з перехідною економікою для подолання бідності та підвищення рівня життя в цих країнах. IFC фінансує проекти в приватному секторі, мобілізує капітал на міжнародних фінансових ринках, допомагає поліпшувати соціальні та екологічні умови, надає технічну допомогу і консультації уряду та приватним компаніям.

Проект IFC “Ділове середовище та розвиток підприємництва в Україні”, який провадить свою діяльність за фінансової підтримки Європейської комісії, сприяє поліпшенню бізнес-середовища в Україні.

Головні напрямки діяльності Проекту

Вдосконалення законодавства. Проект сприяє уряду України в реформуванні системи видачі дозволів, а також в оптимізації системи державного контролю за підприємствами. Разом з Державним комітетом України з питань регуляторної політики та підприємництва Проект розробив Закон “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”, що його український парламент ухвалив 6 вересня 2005 року.

Спрощення процедур видачі дозволів. Разом з державними відомствами та органами місцевого самоврядування Проект імплементує Закон “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”. Це дасть змогу спростити процедури одержання дозволів, скасувати дозволи, яких не встановлено у законі, і запровадити декларативний принцип.

Дослідження бізнес-середовища в Україні. Починаючи від 1996 року, IFC щороку аналізує вплив державної політики на малий і середній бізнес, проводячи опитування 3000 підприємств. Таке дослідження є одним з наймасштабніших в Україні. Проект надає урядові інформацію “з перших рук” про перешкоди для розвитку підприємництва, а також рекомендації щодо поліпшення бізнес-середовища.

Підвищення правової обізнаності підприємців. Проект систематично інформує підприємців щодо їхніх прав і обов’язків під час одержання дозволів і проведення перевірок. Для цього заходами Проекту розробляють і поширюють інформаційні брошури, а в пресі публікують аналітичні матеріали та практичні рекомендації. На одному з найпопулярніших в Україні бізнес-порталів www.VlasnaSprava.info Проект створив і постійно оновлює рубрику “Дозволи та погодження”.

Детальніша інформація — на сайті: www.ifc.org/Ukraine/bee.

Європейська комісія — виконавчий орган Європейського Союзу. Європейський Союз налічує 25 країн-членів: 25 різних націй вирішили будувати своє майбутнє разом. За 50 років об’єднання вони разом створили зону миру, стабільності, прогресу та солідарності. Європейський Союз — це модель подолання конфліктів і досягнення згоди через тісну співпрацю в ім’я спільних цілей, за умови збереження національного суверенітету і територіальної цілісності кожної держави. Втім, Європейський Союз не фокусує уваги на самому собі: він прагне ділитися своїми досягненнями та цінностями з країнами і народами за його межами.

Для нотаток

безкоштовно

www.VlasnaSprava.info

Від ідеї до прибуткового бізнесу

Знаходьте відповіді на всі
питання та приймайте
вірні рішення

www.firehelp.org.ua

Все про пожежну безпеку.
Доступно, ефективно, професійно, об'єктивно.